

การให้เหตุผลสนับสนุนความรู้ที่มาจากวิกิพีเดีย: มุมมองญาณวิทยา ว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน

เด่นพงษ์ แสงคำ* และพุทธรักษ์ ปราบนอก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

Justification Supporting Knowledge on Wikipedia: Epistemology of Testimony Perspective

Denpong Saenkum* and Puttharak Prabnok

Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University, Thailand

Article Info

Academic Article

Article History:

Received 28 June 2020

Revised 14 September 2020

Accepted 17 September 2020

คำสำคัญ

วิกิพีเดีย

คำบอกเล่าของประจักษ์พยาน

ความรู้

ญาณวิทยาเชิงสังคม

Keywords:

Wikipedia

Testimony

Knowledge

Social Epistemology

* Corresponding author

E-mail address:

denpong.sankhum@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เหตุผลสนับสนุนแหล่งที่มาของความรู้จากวิกิพีเดียในฐานะคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน โดยจะอ้างอิงจากข้อเสนอของทอลเลเฟเซน เวย์ และอดิสร จากนั้นผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าข้อเสนอทั้งสามประการมีปัญหาในการอธิบายเกี่ยวกับการให้เหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียตามแนวทางของคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน และผู้เขียนมีข้อเสนอใหม่ว่าวิกิพีเดียสามารถให้เหตุผลสนับสนุนได้ทั้งตามแนวทางลดทอนนิยมและปฏิเสธลดทอนนิยมโดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในการพิจารณา

Abstract

This article aims to justify supporting sources of knowledge from Wikipedia as testimony. This article which refers to three philosophical propositions including Tollefsen's proposition, Wray's proposition and Adisorn's proposition. In the next section, I show that the three propositions fail in the case of justifying Wikipedia as testimony. In the last part, I argue that we can justify supporting Wikipedia in the way of both reductionism and anti-reductionism, which depend on the condition of context.

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ท่าทีของพุทธปรัชญาเถรวาทกับการพิจารณาปัญหาทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย" หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนาตะวันออก

1. บทนำ

วิกิพีเดีย (Wikipedia) เป็นหนึ่งในเว็บไซต์ยอดนิยมบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นความพยายามร่วมกันในการจัดระเบียบและนำเสนอความรู้ของมนุษย์คล้ายกับสารานุกรมแบบดั้งเดิมที่ไม่ได้นำเสนอผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ แต่วิกิพีเดียก็แตกต่างไปจากสารานุกรมแบบดั้งเดิมอยู่ กล่าวคือทุกคนสามารถแก้ไขเนื้อหาในวิกิพีเดียได้ทุกเมื่อ นั่นคือทุกคนสามารถเป็นบรรณาธิการได้ในการร่วมกันตรวจสอบและแก้ไข และความจริงเรื่องนี้ทำให้เกิดการเติบโตอย่างรวดเร็วของวิกิพีเดียเป็นอย่างมาก (Jankowski-Lorek et al., 2013) เมื่อพิจารณาการเผยแพร่บทความเหล่านั้นพบว่า วิกิพีเดียได้เผยแพร่บทความและมีบทความที่โดดเด่นในภาษาต่างๆ กว่า 280 ภาษา มีบทความกว่า 5 ล้านบทความ และผู้ร่วมแก้ไขกว่า 30,000 ยูเซอร์ (Frost-Arnold, 2019, p. 28) บทความที่โดดเด่นเปรียบได้กับบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสาร บทความที่โดดเด่นคือบทความที่ผ่านการคัดเลือกมาจากระบวนการตรวจสอบโดย peer-review บทความดังกล่าวมักจะเปิดให้มีการแก้ไขโพสต์และทบทวน ซึ่งตรงกันข้ามกับสิ่งพิมพ์ในวารสารดั้งเดิม ตามที่นำเสนอไว้โดยวิกิพีเดียพบว่า บทความที่โดดเด่นเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงผลงานที่ดีที่สุดและมีความโดดเด่นด้วยมาตรฐานของความเชี่ยวชาญทั้งทางด้าน การเขียน การนำเสนอ และการจัดหาบทความ (Xiao & Nicole, 2012)

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา งานวิจัยที่โดดเด่นมากที่สุดก็คือการประเมินคุณภาพของเนื้อหาในวิกิพีเดีย และความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดีย (Jankowski-Lorek et al., 2013) เมื่อกล่าวถึงประเด็นความน่าเชื่อถือของข้อมูลในวิกิพีเดียเราอาจจะย้อนกลับไปที่งานศึกษาวิกิพีเดียเชิงญาณวิทยาอย่างงานของ Don Fallis (Fallis, 2008) ในบทความที่ชื่อว่า "Toward an Epistemology of Wikipedia" เขาได้อธิบายถึงปัญหาของความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียเอาไว้ 3 ประการด้วยกัน ประการแรก เนื่องจากใครก็ตามเข้าไปมีส่วนร่วมในวิกิพีเดียก็ได้ จึงอาจมีการเพิ่มข้อมูลที่ผิดเข้าไปหรือลบข้อมูลที่ถูกต้องออกไปก็ได้ ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่การต่อต้านผู้เชี่ยวชาญด้วยเพราะผู้เชี่ยวชาญคงไม่ยอมเข้ามาเขียนข้อมูลในวิกิพีเดียเพราะสุดท้ายข้อมูลที่เขาหรือเธอเข้าไปเขียนอาจจะถูกลบออกก็ได้ และวิกิพีเดียเองไม่ได้ให้เครดิตต่อผู้เขียนซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญต้องการจึงเป็นเหตุให้ผู้เชี่ยวชาญไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างเนื้อหาด้วย (Fallis, 2008, p. 1665; Goldman, 1999) ประการที่สอง วิกิพีเดียอาจมีทั้งข้อมูลที่ถูกบิดเบือน (disinformation) และข้อมูลที่ผิดพลาด (misinformation) เพราะอาจมีผู้ไม่ประสงค์ดีและผู้ที่ไม่ทราบข้อมูลจริง ๆ เข้าไปเขียน และประการที่สาม ข้อความในวิกิพีเดียอาจมีข้อเสนอที่เหลวไหล เพราะการที่ใครสักคนสามารถเข้าไปแก้ไขได้ เขาอาจจะใส่ข้อมูลที่แม้จะมีประโยชน์ต่อคนส่วนมาก แต่ทว่ามันอาจเป็นข้อมูลที่ผิดก็ได้ ลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เหลวไหล ซึ่งอาจพบได้ในวิกิพีเดีย (Fallis, 2008, p. 1665)

จากการพิจารณาข้อสังเกตต่อวิกิพีเดียข้างต้น ก็จะนำไปสู่คำถามสำคัญก็คือ ถ้าวิกิพีเดียเต็มไปด้วยข้อกังวลเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือมากมายเช่นนี้ แล้วข้อมูลในวิกิพีเดียสามารถที่จะเป็นความรู้ได้หรือไม่ หรือพูดตามนัยทางญาณวิทยาก็คือข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีเหตุอันควรให้เชื่อหรือไม่ เพื่อที่จะให้คำถามนี้เกิดความกระจ่างขึ้น ผู้เขียนจะพิจารณาข้อมูลในวิกิพีเดียในฐานะของความเชื่อที่มีแหล่งที่มาจากคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน (Testimony) ซึ่งคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในที่นี้ก็คือความรู้ที่ผู้กระทำเชิงญาณวิทยา (Epistemic Agent) ได้มาด้วยตัวเอง แต่เป็นการสื่อสารกับผู้อื่น เช่น นาย A เจอเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ด้วยตัวเอง แล้วนำเอาเหตุการณ์นั้นมาบอกกับนาย B เราจะเรียกนาย A ว่า “ประจักษ์พยาน” (Testifier) และเรียกถ้อยแถลง (Statement) ที่นาย A ถ่ายทอดต่อนาย B ว่า “คำบอกเล่าของประจักษ์พยาน” (Testimony) กระนั้นก็ตามคำบอกเล่าของประจักษ์พยานไม่เพียงแต่จะเป็นการถ่ายทอดผ่านคำพูดเท่านั้น แต่คำบอกเล่าของประจักษ์พยานยังมีในรูปแบบอื่น ๆ ของการสื่อสารด้วย เช่น การเขียน ก็เป็นการสื่อสารผ่านคำบอกเล่าของประจักษ์พยานเช่นกัน ด้วยเหตุนี้วิกิพีเดียจึงเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานด้วยเช่นกัน เพราะวิกิพีเดียเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยบุคคลหนึ่งซึ่งไม่ทราบว่าเป็นใคร ไปยังอีกบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นผู้อ่านวิกิพีเดีย

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าเป็นเรื่องน่าสนใจอย่างยิ่งที่เราจะพิจารณาวิกิพีเดียในฐานะเป็นแหล่งที่มาของความรู้พื้นฐานของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้นมีลักษณะเป็นไปอย่างไร กล่าวคือเราในฐานะผู้อ่านวิกิพีเดียจะมีคำอธิบายอย่างไรในการยอมรับข้อมูลที่ปรากฏในวิกิพีเดีย ซึ่งเป็นข้อมูลที่มาจากผู้อื่นที่เราไม่ทราบว่าเป็นใคร ผู้เขียนจึงใช้กรอบในการพิจารณาคำบอกเล่าเหล่านั้นด้วยทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน เพื่อประเมินการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่ถูกนำเสนอโดยนักปรัชญาหลาย ๆ คนที่ผ่านมาว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด โดยจะนำเสนอตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ผู้เขียนจะอธิบายว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานคืออะไรและมีทฤษฎีเกี่ยวกับการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าดังกล่าวอย่างไร 2) ข้อเสนอของนักปรัชญาที่ผ่านมาเกี่ยวกับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดีย 3) ผู้เขียนจะพิจารณาข้อเสนอเหล่านั้นว่ามีข้อบกพร่องและสามารถโต้แย้งได้อย่างไรและจะสร้างข้อเสนอใหม่เกี่ยวกับการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดีย และ 4) เป็นการสรุป ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดของการพิจารณาดังต่อไปนี้

2. คำบอกเล่าของประจักษ์พยานและทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุน

2.1 คำบอกเล่าของประจักษ์พยาน

คำบอกเล่าของประจักษ์พยาน (Testimony) มีความหมายง่าย ๆ ก็คือ การที่คนหนึ่งถ่ายทอดเรื่องราวที่เขาประสบมาต่อเรา โดยคำ ๆ นี้เป็นคำสำคัญในทางญาณวิทยา เหตุที่สำคัญก็เพราะว่านักญาณวิทยาหลายคนเห็นว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานเป็นแหล่งที่มาของความรู้ได้เช่นกัน นักปรัชญาอย่าง Immanuel Kant เห็นว่า “ใครสักคนมักจะเชื่อในคำบอกเล่าของผู้คน มากกว่าที่จะเชื่อในประสบการณ์ของเขาเอง” (Gelfert, 2014, p. 1) สิ่งที่ Kant บอกเราโดยนัยก็คือประสบการณ์ตรง (first-hand experience) ของเราในการรับรู้สามารถผิดได้ ดังนั้นการพิจารณาความจริงหรือความเท็จ ไม่ได้อยู่ที่การสังเกตโดยตรง แต่เป็นการเปรียบเทียบการตัดสินใจของเรากับการตัดสินใจของคนอื่น จากประเด็นดังกล่าวนี้นำไปสู่คำถามของประสบการณ์นิยมคือ เรามักจะพิจารณาว่าประสบการณ์ตรงที่เราได้รับมาเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือมากกว่าประสบการณ์ของผู้อื่น แล้วทำไมเมื่อเราพูดถึงเรื่องความรู้เราควรให้สิทธิพิเศษในประสบการณ์ของเราเหนือกว่าประสบการณ์ของคนอื่น? คำตอบอย่างง่ายก็เพื่อที่จะยืนยันถึงความแตกต่างทางประสบการณ์ของคนสองคน แต่เมื่อพิจารณาแล้วความแตกต่างที่ว่าไม่ได้มีนัยยะสำคัญทางญาณวิทยา (Gelfert, 2014, p.11) ดังนั้นประเด็นเรื่องความแตกต่างทางประสบการณ์จึงไม่อาจสนับสนุนว่าประสบการณ์ของใครดีกว่าใครได้ ด้วยเหตุนี้การยอมรับประสบการณ์ของผู้อื่นจึงเป็นไปได้ นั่นคือการถ่ายทอดคำบอกเล่าของประจักษ์พยานคนอื่น ๆ นั่นเอง

โดยทั่วไปในชีวิตประจำวันของเรา เรามักจะอาศัยคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่หลากหลาย อย่างเช่น การพึ่งพาการรายงานของผู้อื่นต่อความเชื่อของเราเกี่ยวกับอาหารที่กินเข้าไป ยาที่เรารับเข้าไปในร่างกาย ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เราซื้อ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของโลก การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และสิ่งอื่น ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในทางปฏิบัติและในทางปัญญาในชีวิตประจำวัน หรือแม้แต่การรับรู้เกี่ยวกับวันเดือนปีเกิดของเราเราก็ได้มาจากพ่อแม่ของเรา (Lackey, 2006a) นอกจากนี้หากเราเกิดความสงสัยต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีอยู่เราก็จำเป็นต้องอาศัยคำบอกเล่าของประจักษ์พยานเพื่อที่จะคลายข้อสงสัยต่อสิ่งที่เราไม่ทราบ เช่น สงสัยว่าเนื้อหาที่เราเรียนในห้องเรียนถูกต้องหรือไม่ เราก็อาจจะไปดูจากหนังสือ หรือไปถามผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เพื่อยืนยันความถูกต้อง ด้วยเหตุนี้คำบอกเล่าของประจักษ์พยานจึงเป็นแหล่งที่มาของความรู้แหล่งหนึ่งที่สำคัญกับเรามาก ๆ

แม้ว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจะเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของเราในแง่ของญาณวิทยา (Epistemic lives) แต่ญาณวิทยาเชิงบรรทัดฐานที่ผ่านมากลับไม่ได้มุ่งเน้นความสำคัญไปที่คำบอกเล่าของประจักษ์พยาน อย่างไรก็ตามเมื่อไม่นานมานี้ญาณวิทยา

ว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยานกลับได้รับความสนใจอีกครั้ง โดยคำถามสำคัญคำถามหนึ่งในญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยานก็คือ ทำอย่างไรเราจึงจะได้รับความเชื่อหรือความรู้ที่มีเหตุผลอย่างสมบูรณ์บนฐานของสิ่งที่ผู้อื่นพูดต่อเรา แม้ว่าเราจะถือว่าคำพูดที่ผู้อื่นรายงานต่อเราเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานก็ตาม แต่สำหรับ Lackey เขาอธิบายว่าไม่ใช่ทุกอย่างที่ถ่ายทอดออกมาจากคนหนึ่งไปสู่คนหนึ่งจะเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ทั้งหมด ตัวอย่างเช่นสมมติว่าเรากำลังเดินไปตามถนนและฉันก็บอกว่า “โอ้โห..มันเป็นวันที่สวยงามจริง ๆ” ลักษณะนี้เป็นเพียงแค่ลักษณะที่คล้ายกับการสนทนา หรืออาจเปรียบเทียบได้กับการถอนหายใจเวลาที่เราไม่พึงพอใจ และด้วยเหตุนี้คำบอกเล่าของประจักษ์พยานจึงไม่ใช่เพียงแต่การที่ใครสักคนพูดอะไรบางอย่างเท่านั้น แต่คำบอกเล่าของประจักษ์พยานต้องบ่งถึงสิ่งที่เป็นความรู้เชิงประพจน์ด้วย นั่นคือต้องมีใครสักคนรู้ว่าอะไรบางอย่าง แต่ไม่ใช่การแสดงความรู้สู่สิ่งดังตัวอย่างข้างต้น Lackey จึงสรุปเบื้องต้นไว้ว่า ความเหมาะสมของการถือได้ว่าเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้น จะต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่าง “การแสดงออกของสิ่งที่ไม่ใช่ข้อมูลของความคิด” (non-informational expressions of thought) กับ “คำบอกเล่าของประจักษ์พยาน” นอกจากนี้ Lackey ยังเห็นว่าให้เราใช้คำว่า “กิจกรรมการสื่อสาร” (act of communication) ซึ่งรวมถึงการพูด การเขียน และการสื่อสารด้วยอาภักกับิริยาท่าทางที่แสดงออกในเชิงกายภาพ (Lackey, 2006, pp. 2-3)

กระนั้นก็ตาม แม้ว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจะหาคำนิยามได้ยาก แต่สิ่งที่เราต้องทราบก็คือ คำบอกเล่าของประจักษ์พยานเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาของ การสื่อสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง และด้วยเหตุนี้เราจึงจำเป็นที่จะต้องนับเอาคำบอกเล่าของประจักษ์พยานเป็นแหล่งที่มาของความรู้ด้วย เช่นกันกับเหตุผลที่มาจาก การให้เหตุผลของปัจเจกบุคคล และประสบการณ์ตรงของปัจเจกบุคคล สิ่งที่สำคัญมาก ๆ อีกอย่างหนึ่งคือหากเราปฏิเสธว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานไม่อาจเชื่อถือได้ว่าเป็นแหล่งที่มาของความรู้ มันก็จะทำให้เราเกิดปัญหาตามมามากมาย เพราะเราอาจจะไม่เชื่ออะไรเลยที่คนอื่นบอก ซึ่งนั่นจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อที่เรามีในชีวิตประจำวันแน่นอน เราจึงอาจนับว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานเป็นแหล่งที่มาของความรู้ เพราะมันมีคุณลักษณะที่ทำให้ผู้ที่เชื่อได้รับความเชื่อหนึ่ง ๆ ที่มีเนื้อหาและเหตุอันควรให้เชื่อ คำถามสำคัญคือผู้เชื่อคนหนึ่ง ๆ จะเชื่อในคำบอกเล่าของประจักษ์พยานด้วยเหตุอันควรให้เชื่อได้ถึงจะถือว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้นเป็นความรู้ คำถามนี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่าการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน

2.2 การให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน

2.2.1 การให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางลดทอนนิยม

แนวทางนี้อาจย้อนกลับไปยังแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานของ David Hume สำหรับ Hume แล้วการประเมินความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าอาจพิจารณาได้จาก การประเมินตัวเหตุการณ์ที่ประจักษ์พยานคนนั้น ๆ กล่าวถึง นั่นคือพิจารณาถึงความสอดคล้องกันระหว่างประสบการณ์ที่เราเคยประสบมาในอดีตกับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานคนนั้น ๆ กระนั้นก็ตาม Hume ยังอธิบายไว้ต่อไปอีกว่า ในบางครั้งเราอาจจะไม่เคยมีประสบการณ์กับเรื่องที่เราได้รับคำบอกเล่าจากประจักษ์พยานคนหนึ่ง ๆ แล้วอะไรคือสิ่งที่เราจะประเมินคำบอกเล่าจากประจักษ์พยานคนนั้น สำหรับ Hume สิ่งที่จะใช้ประเมินคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่เราไม่เคยมีประสบการณ์เรื่องนี้มาก่อนก็คือ การประเมินองค์ประกอบอื่น ๆ ของคำบอกเล่า เช่น การที่มีผู้อื่นเล่าเรื่อง เช่นเดียวกับประจักษ์พยานคนนั้น ๆ เล่าต่อเรา เราก็อาจจะเลือกเชื่อ (อัญชลี ปิยปัญญาวงศ์, 2547, น. 13-29) ดังนั้น ตามแนวทางลดทอนนิยมก็คือ การที่ผู้เชื่อ จะเลือกเชื่อคำบอกเล่าจากประจักษ์พยานที่ถ่ายทอดมาก็ต่อเมื่อคำบอกเล่าดังกล่าวสามารถลดทอนไปยังความทรงจำ ประสบการณ์ และการอุปนัย หรือความสอดคล้องอื่น ๆ การลดทอนคำบอกเล่าไปยังสิ่งเหล่านี้จึงเรียกว่า “ลดทอนนิยม” (Reductionism) นอกจากนี้ยังพิจารณาได้อีกว่าถ้าเราทราบว่าประจักษ์พยานเป็นใครและสามารถเชื่อถือได้หรือไม่ โดยดูจากอำนาจในเชิงความเชื่อ ซึ่งข้อเสนอนี้มาจากข้อเสนอของ ริชาร์ด โฟลีย์ (Richard Foley) (Foley, 1994) ว่า เราสามารถที่จะยอมรับการบอกเล่าของประจักษ์พยานได้หากการบอกเล่านั้นสามารถลดทอนไปยังอำนาจในเชิงความเชื่อที่มีอยู่ในตัวของผู้ที่ทำให้เรายอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้น ๆ เช่น การที่เรายอมรับคำบอกเล่าของครูผู้สอนของเราว่าถ้าเราไปต้มน้ำที่บริเวณยอดภูเขาไฟจะไม่เดือดที่อุณหภูมิ 100° C โดยที่เรายังไม่เคยมีประสบการณ์ก็ตาม ซึ่งอำนาจในเชิงความเชื่อนี้อาจจัดว่าเป็นการยอมรับคำบอกเล่าหรือการให้เหตุผลสนับสนุนโดยการประเมินองค์ประกอบอื่น ๆ ของคำบอกเล่าตามแนวทางของ Hume นั่นเอง

ดังนั้นสำหรับลดทอนนิยมก็คือว่า คำบอกเล่าของประจักษ์พยานไม่ใช่แหล่งความรู้พื้นฐาน นั่นหมายความว่าเราจะต้องลดทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานไปยังแหล่งความเชื่อที่พื้นฐานมากกว่านี้ นั่นคือ ความทรงจำ ประสบการณ์ และการให้เหตุผลแบบอุปนัย เพื่อตรวจสอบว่าเราควรจะยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้น ๆ หรือไม่ บางทีอาจจะพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของผู้ที่เป็นประจักษ์พยานด้วย ซึ่งเรียกว่าอำนาจในเชิงความเชื่อ (Epistemic Authority) ของผู้ที่เป็นประจักษ์พยานด้วยในกรณีที่เราทราบว่าประจักษ์พยานคือใคร กระนั้นก็ตามนักปรัชญาบางคนก็เสนอว่าการยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้นเป็น

การยอมรับที่สามารถรับคำบอกเล่านั้นได้เลย นักปรัชญากลุ่มที่ยอมรับทัศนะเช่นนี้เรียกว่ากลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยม (Anti-Reductionism) ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงต่อไป

2.2.2 การให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางปฏิเสธลดทอนนิยม

ทัศนะแบบปฏิเสธลดทอนนิยม (Anti-Reductionism) เห็นว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานสามารถเป็นแหล่งความรู้พื้นฐานได้ นั่นหมายความว่าทัศนะนี้ปฏิเสธการลดทอนไปยังประสบการณ์ ความทรงจำ และการอุปนัย ดังนั้นจึงเป็นที่เข้าใจกันว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่ถูกให้เหตุผลแบบปฏิเสธลดทอนนิยมอาจเรียกว่าเป็นพื้นฐานนิยม (fundamentalism) แบบหนึ่ง กล่าวคือความจำเป็นทั้งหมดสำหรับความเชื่อของผู้ฟังที่จะได้รับการพิสูจน์ขึ้นอยู่กับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานของผู้พูด ซึ่งหมายความว่าไม่มีข้อควรพิจารณาอื่น ๆ เช่นข้อโต้แย้งเพิ่มเติม หรือหลักฐานภายนอก เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างการรับรองความถูกต้องของคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน (Gelfert, 2014, p. 100) เราอาจเห็นว่าปฏิเสธลดทอนนิยมเชื่อถือคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในทุก ๆ กรณีไปได้ทั้งหมด แล้วถ้าเป็นเช่นนั้นเราจะแยกได้อย่างไรว่าคำบอกเล่าไหนมีมูลนำไปสู่ความน่าเชื่อถือและยอมรับได้ในที่สุด อันที่จริงไม่ใช่ว่าการยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนี้จะเป็นไปได้และต้องถือว่าคำบอกเล่าทุกอย่างเชื่อถือได้ทั้งหมด เพราะว่ากลุ่มนักปรัชญาที่สนับสนุนปฏิเสธลดทอนนิยมไม่ได้ยืนยันว่าการให้เหตุผลรองรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในเบื้องต้นด้วยตัวเรานั้นจะเพียงพอที่จะบอกได้ว่ามันเป็นความรู้ได้เลยทันที เพราะคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้นอาจผิดพลาดได้ และการให้เหตุผลรองรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในเบื้องต้นอาจจะถูกหักล้างโดยการพิจารณาอื่น ๆ ที่ผู้ฟังอาจนำมาใช้ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อเสนอจากคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่เสนอต่อเรา (Gelfert, 2014, pp. 100-101) หรือที่ Tyler Burge กล่าวเอาไว้ว่า “ผู้ฟังมีสิทธิ์ที่จะยอมรับคำบอกเล่าว่าเป็นเรื่องจริงและยอมรับได้สำหรับเขา เว้นแต่จะมีเหตุผลที่แข็งแกร่งกว่าที่จะไม่ทำเช่นนั้น” (Burge, 1993, p. 467)

นักปรัชญาที่สนับสนุนแนวคิดแบบปฏิเสธลดทอนนิยมและต่อต้านแนวคิดลดทอนนิยมของ David Hume ก็คือ Thomas Reid เขาสนับสนุนที่จะยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในฐานะแหล่งความรู้พื้นฐาน แต่ทั้งนี้การยอมรับดังกล่าวอาจจะถูกปฏิเสธได้เมื่อมีความเชื่ออื่นมาหักล้าง การมีความเชื่ออื่นหรือหลักฐานอื่นมาหักล้างเรียกว่าการมีดีฟิตเตอร์ (defeater) นั่นคือตราบไคที่ความเชื่อที่ได้รับมาจากการบอกเล่าของประจักษ์พยานไม่มีการถูกทำลายด้วยดีฟิตเตอร์ผู้ฟังก็สามารถที่จะมีเหตุอันควรให้เชื่อในการยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานคนนั้น ๆ ได้ (Lackey, 2011, p. 73) ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงคำอธิบายของ Tyler Burge หรือแม้แต่ Matthew Weiner (Weiner, 2003) ก็ให้เหตุผลไว้อย่างกันว่า “เรามีเหตุผลในการยอมรับสิ่งที่เราได้รับมาจากการบอกเล่า เว้นเสียแต่ว่าเราจะมีหลักฐานเชิงบวก

(Positive evidence) ที่ตรงกันข้ามกับการกระทำนั้น” คำถามที่น่าสนใจก็คือว่าการมีดีฟิตเตอร์มาหักล้างคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้นเป็นไปได้อย่างไร และแบบไหนที่จะเรียกได้ว่าเป็นดีฟิตเตอร์สำหรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่เรายอมรับไว้แล้วก่อนหน้านี้ และเพื่อที่จะตอบคำถามในประเด็นดังกล่าวนี้ Jennifer Lackey ได้ทำการอภิปรายเกี่ยวกับการให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางปฏิเสธลดทอนนิยมไว้ในบทความเรื่อง “Testimony: Acquiring Knowledge from Others” โดยในบทความดังกล่าว Lackey เสนอว่ามีดีฟิตเตอร์อยู่ 2 ประเภทด้วยกันสำหรับการให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางปฏิเสธลดทอนนิยม ประเภทแรกเรียกว่าดีฟิตเตอร์เชิงจิตวิทยา (psychological defeaters) และประเภทที่สองเรียกว่า ดีฟิตเตอร์เชิงกฎเกณฑ์ (normative defeaters) (ดู Lackey, 2011) ทั้งนี้ Lackey (2011, pp. 73-74) ได้กล่าวถึงรายละเอียดในแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันดังนี้

1) ดีฟิตเตอร์เชิงจิตวิทยา (psychological defeaters) เป็นข้อสงสัยหรือความเชื่อที่มีโดย S และบ่งชี้ว่าความเชื่อของ S ที่ได้รับมาว่า p เป็นเท็จหรือถูกสร้างขึ้นอย่างไม่น่าเชื่อถือหรือถูกสนับสนุนอย่างไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งการที่ S จะมีดีฟิตเตอร์ดังกล่าวนี้ได้นั้น S จะต้องอาศัยคุณธรรม (virtue)² เฉพาะที่มีอยู่โดย S ซึ่งไม่คำนึงถึงค่าความจริง (Truth-value) หรือสถานะในเชิงความเชื่อ (Epistemic Status)

2) ดีฟิตเตอร์เชิงกฎเกณฑ์ (normative defeaters) เป็นข้อสงสัยหรือความเชื่อซึ่ง S ควรจะมี และบ่งชี้ว่าความเชื่อของ S ที่ได้รับมาว่า p เป็นเท็จหรือถูกสร้างขึ้นอย่างไม่น่าเชื่อถือหรือ ถูกสนับสนุนอย่างไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งการที่ S จะมีดีฟิตเตอร์ดังกล่าวนี้ได้นั้น S จะต้องทำหน้าที่โดยอาศัยความสงสัยหรือความเชื่อที่ S ควรจะมี (ไม่ว่า S จะมีหรือไม่มีก็ตาม) โดยการทำหน้าที่คือการให้หลักฐานที่มีอยู่สำหรับพิจารณา p

เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าการมีดีฟิตเตอร์จะทำให้เราสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ แต่ถึงกระนั้นดีฟิตเตอร์อาจจะถูกทำลายหรือไม่ถูกทำลายก็เป็นได้ กล่าวคือเมื่อใดก็ตามที่มีหลักฐานอาจทำให้เราเชื่อถือมากกว่าความเชื่อที่มีมาก่อนยอมนำไปสู่การยอมรับความเชื่อใหม่ และอาจมีหลักฐานมาหักล้างหรือทำลายความเชื่อใหม่ให้เรากลับไปยอมรับความเชื่อเก่าก็ได้ ซึ่งถ้าสังเกตง่าย ๆ คือ เราในฐานะผู้เชื่อประพจน์หนึ่ง ๆ จะอาศัยการเชื่อที่วางอยู่บนฐานของการมีหลักฐานและการได้มาซึ่งความเชื่อที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่า ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างอันน่าสนใจที่ Lackey (2011) ให้ตัวอย่างเอาไว้ ดังนี้

² คุณธรรม (virtue) เฉพาะในที่นี้มีความหมายคือ คุณธรรมในเชิงความเชื่อ (Epistemic virtue) ซึ่งมีความแตกต่างกันกับคุณธรรมเชิงจริยศาสตร์ เพราะคุณธรรมในเชิงความเชื่อเป็นคุณสมบัติของปัจเจกบุคคลที่มีอยู่อันจะนำไปสู่การมีเหตุอันควรให้เชื่อ หรือไม่เชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

“Harold เชื่อว่ามีแมวบอบแคท (bobcat) อยู่ที่สนามหลังบ้านของเขา เพราะเขาเห็นมันอยู่ที่สนามหลังบ้านเมื่อเช้านี้ แต่ Rosemary บอกกับเขา และดังนั้นเขาจึงได้รับความเชื่อมาว่าสัตว์ดังกล่าวนั้นแมวป่าชนิดหนึ่ง (lynx) แทน ในตอนนี้ความเชื่อที่มีเหตุผลสนับสนุนว่าแมวที่เขาพบในสนามหลังบ้านของเขาเป็นแมวบอบแคท (bobcat) ถูกทำลายลงโดยความเชื่อที่เขาได้รับมาจากคำบอกเล่าของ Rosemary แต่เนื่องจากดีฟิตเตอร์เชิงจิตวิทยาก็เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ดีฟิตเตอร์จาก Rosemary ก็ถูกทำลายลงได้ด้วย ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่า Harold ได้พิจารณาจากหนังสือสัตว์ป่าอเมริกาเหนือ (North American wildlife) และค้นพบเจอว่า ปลายหางของสัตว์ดังกล่าวที่มีสีขาวยืนยันว่ามันเป็นแมวบอบแคท (bobcat) จริง ดังนั้นนี่จึงเป็นการที่เขามีดีฟิตเตอร์ซ้อนดีฟิตเตอร์ (defeater-defeater) สำหรับความเชื่อเริ่มแรกของเขา” (Lackey, 2011, p. 74)

จะเห็นได้ว่า การมีดีฟิตเตอร์หรือความเชื่ออื่น ๆ หรือหลักฐานอื่น ๆ มาทำลายความเชื่อที่ได้รับมาจากคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้น ก็สามารถที่จะกลับไปยอมรับคำบอกเล่านั้นได้ หากมีดีฟิตเตอร์ใหม่มาทำลายดีฟิตเตอร์ครั้งแรกได้ ด้วยเหตุนี้ปฏิเสธลดทอนนิยมจึงเป็นไปได้ว่าจะทำให้เรายอมรับหรือไม่ยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้น ๆ ได้ด้วยกันทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับหลักฐานที่มากับดีฟิตเตอร์นั้น ๆ ต่อไปจะพิจารณาข้อเสนอเกี่ยวกับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียดังนี้

3. ข้อเสนอของวิกิพีเดียในฐานะคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน

3.1 ญาณวิทยาของสารานุกรม

เนื่องจากวิกิพีเดียประกาศว่าเว็บไซต์ของตนเองเป็นสารานุกรม ดังนั้นการอภิปรายอีกหัวข้อหนึ่งก็คือวิกิพีเดียในฐานะที่เป็นสารานุกรม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับญาณวิทยาของสารานุกรม สำหรับ Fallis (2008) เขาเห็นว่าสารานุกรมที่ดีนั้นควรจะช่วยให้ผู้คนได้รับความรู้ ด้วยเหตุนี้สารานุกรมจึงเป็นอีกหนึ่งหัวข้อที่น่าสนใจอย่างเห็นได้ชัดสำหรับนักญาณวิทยา โดยเฉพาะมีหัวข้องานที่น่าสนใจในปัจจุบันเกี่ยวกับสารานุกรมกับญาณวิทยา (เช่น ญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน ญาณวิทยาเชิงสังคม และทฤษฎีคุณค่าเชิงความเชื่อ (Epistemic Value Theory) (Fallis, 2008)

การที่ Fallis ให้ความสำคัญกับญาณวิทยานั้นก็เพราะว่าสารานุกรมมีความเกี่ยวข้องกันกับการส่งข้อมูล กล่าวคือสารานุกรมทำหน้าที่ในการรวบรวมและเผยแพร่ความรู้ที่มีอยู่หรือ

ความรู้ที่ถูกค้นพบแล้ว มากกว่าที่จะเป็นการไปค้นคว้าหาความรู้ใหม่เอง ดังนั้นการส่งความรู้ เช่นนี้จึงอยู่ในขอบเขตของญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน (Epistemology of Testimony) ซึ่งญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจะพิจารณาว่า เป็นไปได้ อย่างไม่รู้ว่ามีอะไรบางอย่างวางอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงซึ่งมีคนอื่นบอกว่ามันเป็น เช่นนั้นกับเรา นอกจากนี้เมื่อพิจารณาญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน เราไม่ เพียงแต่จะพบว่าเป็นการส่งความรู้หรือข้อมูลจากปัจเจกบุคคลคนใดคนหนึ่งไปยังปัจเจกบุคคล คนอื่น ๆ³ แต่ญาณวิทยาของสารานุกรม มีลักษณะของความเป็นสังคมมากกว่านั้น ด้วยเหตุ ที่ว่าสารานุกรมไม่ใช้การส่งข้อมูลไปยังคนเพียงคนเดียว ดังนั้นเราจึงต้องมีการพิจารณาความ เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น จำนวนผู้คนที่จะได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่เป็นสารานุกรม (Goldman, 1999, pp. 93-94)

ถึงแม้ว่าญาณวิทยาของสารานุกรมในกรณีของวิกิพีเดียจะกว้างมากกว่าการถ่ายทอด คำบอกเล่าของประจักษ์พยานก็ตาม แต่ผู้เขียนเห็นว่าในเบื้องต้นที่สุดการทำความเข้าใจ พื้นฐานของการถ่ายทอดคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากวิกิพีเดียไปยังผู้ฟังให้กระจ่าง เสียก่อน จะนำไปสู่การศึกษาประเด็นอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะการถ่ายทอดคำบอกเล่าของ ประจักษ์พยานเป็นการอธิบายว่าข้อมูลหนึ่ง ๆ ที่ถูกส่งจากประจักษ์พยานไปยังผู้รับข้อมูลนั้นมี เหตุอันควรให้เชื่ออย่างไร และมีความเป็นไปได้อย่างไรที่จะให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่านั้น

3.2 ข้อเสนอที่ว่าไม่มีเหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียในฐานะคำบอกเล่าของ ประจักษ์พยาน

หากพิจารณาบทความเรื่อง “The Epistemic Cultures of Science and Wikipedia: A Comparison” ของ K. Brad Wray (Wray, 2009) ในส่วนสุดท้ายของบทความเขาต้องการที่ จะพิจารณาความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียที่ถูกนำมาพิจารณากันเป็นจำนวนมาก นั่นคือการ เปรียบเทียบวิกิพีเดียกับข้อมูลที่มาจากคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน การเปรียบเทียบนี้ Wray ได้อาศัยแนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานตามแนวทางของ Foley (1994) ซึ่งตามแนวทางของ Foley นี้ มีมุมมองว่าด้วยการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอก เล่าของประจักษ์พยาน 2 มุมมองหลักด้วยกัน มุมมองหนึ่งซึ่งเป็นที่โดดเด่นในประวัติศาสตร์ ของญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของประจักษ์พยานก็คือมุมมองที่เรียกกันว่า “อัตนิยมเชิงญาณ วิทยา” (Epistemic Egoism) ตามแนวทางของอัตนิยมเชิงญาณวิทยาคำบอกเล่าของประจักษ์

³ อาจมีข้อสงสัยว่า ตกลงแล้วสิ่งที่วิกิพีเดียนำเสนอเรียกว่า ความรู้ หรือ ข้อมูลกันแน่ ผู้เขียนเห็นว่า ในบางครั้งวิกิพีเดียอาจจะส่ง “ความรู้” ก็ได้ บางครั้งอาจจะส่งแค่ “ข้อมูล” (Information) ก็ได้ ดังนั้นผู้เขียนจึง ใช้คำว่า ความรู้หรือข้อมูล หรืออาจเขียนได้ว่า $p \cup q$ กล่าวคือไม่เป็นอย่างใดก็อย่างหนึ่งในประโยคที่เชื่อม ด้วย “หรือ” หรืออาจจะเป็นได้ทั้งคู่ แต่ไม่มีทางเป็นไปได้ทั้งคู่

พยานจะมีเหตุอันควรให้เชื่อ (Justifies) เมื่อ 1) มีการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่านั้นด้วยหลักฐานอื่น ๆ 2) มีการให้เหตุผลสนับสนุนด้วยหลักฐาน อำนาจในเชิงความเชื่อ (Epistemic Authority) ของผู้ทำการยืนยันคำบอกเล่า ตัวอย่างเช่น “เมื่อคนแปลกหน้าบอกกับเราว่าพายุทอร์นาโดกำลังจะมา และเนื่องจากเราสามารถเห็นท้องฟ้ามีตลงอย่างรวดเร็ว ประจักษ์พยานจากคำบอกเล่าของเขาจึงทำให้เรามีเหตุผลที่จะเชื่อว่าพายุทอร์นาโดกำลังมา” และอีกตัวอย่างก็เช่น การรู้ว่าเจนเป็นแพทย์ทำให้เรามีเหตุผลในการเชื่อว่าเราได้รับเชื้อมาจากพิษไม้เลื้อยเพราะเจนได้บอกกับเราว่าผดผื่นคันที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากไม้เลื้อยที่เราไปสัมผัสมา แนวทางนี้จึงเสนอว่าเรายอมรับการบอกเล่าของประจักษ์พยานได้หากการบอกเล่านั้นสามารถลดทอนไปยังแหล่งอื่นที่สอดคล้องกันประกอบกับอำนาจในเชิงความเชื่อที่มีอยู่ในตัวของผู้ที่เชื่อที่ทำให้เรายอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้น ๆ (Wray, 2009, p. 45)

นอกจากมุมมองของอัตนิยมเชิงญาณวิทยาแล้วนั้น อีกมุมมองหนึ่งก็คือมุมมอง “ปฏิเสธอัตนิยมเชิงญาณวิทยา” (Epistemic Non-egoism) ตามแนวทางนี้ในบางครั้งการที่เราเชื่อสิ่งที่ผู้อื่นรายงานต่อเรานั้นเป็นการเชื่อทันทีแม้จะไม่มี 1) หลักฐานซึ่งแสดงว่าผู้ที่ทำหน้าที่รายงานประจักษ์พยานต่อเรามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ 2) การให้เหตุผลสนับสนุนหลักฐานเป็นอิสระจากการยืนยันคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่รายงานต่อเรา ตามมุมมองนี้ถึงแม้ว่าท้องฟ้าจะไม่มืดก็ตาม แต่ตามข้อเท็จจริงที่มีคนแปลกหน้ามาบอกกับเราว่ามีพายุทอร์นาโดกำลังจะเกิดขึ้น ทำให้เราสามารถมีเหตุที่จะยอมรับคำบอกเล่านั้น ๆ ได้ สำหรับ Foley เขาปกป้องทัศนะแบบปฏิเสธอัตนิยมเชิงญาณวิทยาโดยให้เหตุผลว่า “เมื่อฉันมีเหตุผลในการเชื่อว่าคุณมีข้อคิดเห็น อย่างน้อยมันก็ทำให้ฉันมีเหตุผลที่อ่อนแอในการเชื่อว่า จากตัวฉันเอง” (Foley, 1994, p. 66) ตามความคิดของ Foley ก็คือว่า “ฉันไม่ต้องการเหตุผลพิเศษในการเชื่อมั่นในข้อคิดเห็นของคุณ...เพราะสิ่งอื่น ๆ ทุกสิ่งมีความเท่าเทียมกัน มันจึงมีความไม่ต่อเนื่องกัน ถ้าหากฉันไม่เชื่อมั่นในตัวคุณเพราะฉันเชื่อมั่นในตัวเอง” (Foley, 1994, p. 66) ดังนั้นประเด็นที่เป็นปัญหาก็คือว่าฉันมีความไม่สอดคล้องกันที่จะเชื่อมั่นในตัวเองและไม่ขยายความเชื่อมั่นแบบเดียวกันให้กับผู้อื่นด้วย เพราะทุกคนในโลกต่างมีความสามารถในการรับรู้อย่างเท่าเทียมกันในเรื่องหนึ่ง ๆ (Wray, 2009, p. 46) ด้วยเหตุนี้เราจึงเชื่อถือคำบอกเล่าของประจักษ์พยานคนหนึ่ง ๆ ได้ถ้าถือว่าผู้อื่นเท่าเทียมกับเราในเชิงความเชื่อ

จากสองมุมมองข้างต้น Wray เห็นว่า ในการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งสามารถนำมุมมองดังกล่าวมาใช้ในการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดีย โดยเขาเริ่มพิจารณาจากมุมมองของอัตนิยมเชิงญาณวิทยาแบบดั้งเดิมเป็นอันดับแรกในการนำมาพิจารณาวิกิพีเดีย โดยข้ออ้างของ Wray ก็คือว่าเราอาจสามารถสนับสนุนความเชื่อว่าวิกิพีเดียมีญาณวิทยาแบบอัตนิยมเชิงญาณวิทยา ทั้งนี้เขาได้อ้างถึง

แนวคิดของ David Hume โดยอ้างว่า “เมื่อเราประเมินประจักษ์พยานของผู้อื่นเราควรพิจารณา ‘ลักษณะและจำนวนพยาน ... [และ] กิริยาท่าทางในการถ่ายทอดคำบอกเล่าของประจักษ์พยานคนนั้นด้วย’ (Hume, 1748/1977, p. 75) แต่สำหรับวิกิพีเดียมีคนจำนวนมากที่อาศัยแหล่งข้อมูลจากวิกิพีเดียมักจะไม่นับว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในการเขียนและแก้ไขวิกิพีเดียเป็นใคร ด้วยเหตุนี้การอาศัยคำบอกเล่าของประจักษ์พยานเป็นการอ้างเหตุผลสนับสนุนแบบอัตนัยจึงไม่อาจจะเป็นไปได้ (Wray, 2009, p. 46) นอกจากนี้แม้ว่าจะมีหลักฐานเชิงประจักษ์ในการศึกษาของวารสาร *Nature* ซึ่งพบว่าสารานุกรมบริตannica (Britannica) นั้น มีแนวโน้มที่จะมีข้อผิดพลาดน้อยกว่าวิกิพีเดีย (Giles, 2005) ด้วยเหตุนี้แม้ว่าเราจะไม่ทราบว่าเป็นผู้เขียนวิกิพีเดียแต่เราก็ไม่สามารถอ้างได้ว่าเรามีเหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของปฏิสตรอนนิซึม เพราะข้อมูลเชิงประจักษ์ชี้ว่าวิกิพีเดียไม่ได้นำไปสู่ความน่าเชื่อถือเพราะมันมีข้อผิดพลาดมากกว่าสารานุกรมบริตannica ด้วยเหตุนี้วิกิพีเดียจึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนบนฐานของคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน และดังนั้นแม้ว่าวิกิพีเดียจะดึงดูดประชาชนในวงกว้าง แต่สำหรับผู้ที่ทำงานในขอบเขตการวิจัยและผู้ที่ต้องการสร้างชื่อเสียงและอาชีพในฐานะนักวิจัยการเชื่อมโยงกับวิกิพีเดียอาจเป็นความบกพร่องอย่างหนึ่ง (Wray, 2009, p. 46)

3.3 ข้อเสนอที่ว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนแบบลัดทอนนิยม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าวิกิพีเดียถูกปฏิสตรให้เป็นแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งตามแนวทางของคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน ตามข้อเสนอของ Wray กระนั้นก็ตามนักปรัชญาอย่าง Deborah Perron Tollefsen (Tollefsen, 2009) กลับเห็นว่าวิกิพีเดียสามารถเป็นแหล่งที่มาของความรู้ตามแนวทางของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ คำอธิบายนี้ปรากฏในบทความที่ชื่อว่า “Wikipedia and the Epistemology of Testimony” โดยทั่วไปแล้วแนวทางของการพิจารณาคำบอกเล่าของประจักษ์พยานมักถูกนิยามไว้ว่าเป็นความตั้งใจของผู้พูดที่ต้องการนำเสนอหลักฐาน (Evidence) ต่อผู้ฟังในเรื่องหนึ่ง ๆ ที่ผู้ฟังคนนั้นต้องการหลักฐานโต้แย้งหรือบางทีคำบอกเล่าของประจักษ์พยานอาจจะเป็น “การเล่าเรื่องโดยทั่วไป” ซึ่งไม่มีการจำกัดขอบเขต หรือแม้แต่คำบอกเล่าของประจักษ์พยานตามแนวทางของ Jennifer Lackey ที่เป็นการอธิบายคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่ถูกอภิปรายกันมากในปัจจุบันก็ตาม ก็ไม่ได้รวมแนวทางของวิกิพีเดียเข้าไปในนั้นด้วย Tollefsen ยกตัวอย่างเอาไว้ว่าน่าสนใจว่า

“ถ้าฉันเข้าไปหาเพื่อนร่วมงานของฉัน และขอให้เพื่อนของฉันเล่า เรื่องเกี่ยวกับการติดต่อกันระหว่าง Hannah Arendt และ Mary McCarthy และเพื่อนของฉันก็เล่าให้ฟังว่า การติดต่อกันดังกล่าว เริ่มต้นขึ้นในปี 1949 และมีการติดต่อกันไปจนถึงปี 1975 เมื่อ Arendt เสียชีวิต ลักษณะเช่นนี้คือเพื่อนของฉันได้ทำการถ่ายทอด คำบอกเล่าของประจักษ์พยาน (Testimony) ต่อฉัน ซึ่งในบางทีฉัน อาจได้รับข้อมูลนี้มาจากวิกิพีเดียเช่นกัน ถ้าคำพูดของเพื่อน ร่วมงานของฉันถือเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน แล้วทำไมไม่นับว่าข้อมูลดังกล่าวนี้ในวิกิพีเดียเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์ พยานเช่นกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่ารายการบทความของวิกิพีเดียจำนวนมากเขียนขึ้นในการมีเจตนาสำหรับสื่อสารหรือถ่ายทอดข้อมูล”

(Tollefsen, 2009, p. 9)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ Tollefsen เห็นว่าเราสามารถที่จะนับเอารายการของวิกิพีเดีย เป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ตามแนวทางของ Lackey ทั้งนี้ก็เพราะว่าหลายครั้งวิกิพีเดีย มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะถ่ายทอดข้อมูล แต่ปัญหาก็คือว่าที่ผ่านมามีผู้ที่ปฏิเสธวิกิพีเดียหลายคน ไม่ได้นับเอาวิกิพีเดียเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานเลย และทฤษฎีเกี่ยวกับคำบอกเล่าของ ประจักษ์พยานที่ผ่านมามีความสามารถที่จะครอบคลุมการพิจารณาวิกิพีเดียได้ ด้วยเหตุนี้การพิจารณา คำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียจึงทำให้ Tollefsen เปลี่ยนจากคำถามที่ว่า ข้อความที่ปรากฏบนวิกิพีเดียเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานหรือไม่ มาเป็นคำถามที่ว่า แหล่งที่มาของประจักษ์พยานนั้นคืออะไร? เป็นแหล่งที่มาของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่ เป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล หรือมาจากวิกิพีเดียเอง? (Tollefsen, 2009, p. 11) เนื่องจากการถาม ว่าข้อความที่ปรากฏบนวิกิพีเดียเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานหรือไม่? ไม่อาจหาคำตอบ ได้ตามทฤษฎีคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่ผ่านมา จึงทำให้ Tollefsen สร้างทฤษฎีใหม่ของ เขาขึ้นมาในการอธิบายและตอบคำถามที่เขาถามใหม่ 2 คำถาม นั่นคือทฤษฎีคำบอกเล่าของ ประจักษ์พยานที่เป็นกลุ่ม (Group Testimony)

Tollefsen (2007) เสนอว่าความเชื่อที่วางอยู่บนฐานของคำบอกเล่าของประจักษ์ พยานที่มาจากกลุ่ม (group testimony) ไม่เป็นไปตามแนวทางปฏิเสธลดทอนนิยม (anti-reductionist) ที่ถือว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่มีต่อเรานั้นมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือตราบเท่าที่ เราในฐานะผู้ฟังไม่มีเหตุผลที่จะเชื่อว่าผู้พูดนั้นมีความไม่จริงใจ (insincere) หรือไม่น่าเชื่อถือ สำหรับปฏิเสธลดทอนนิยมนั้นได้รับการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อบริบทของการรับรองใน

ชีวิตประจำวัน สมมติว่าชายผู้หนึ่งเดินขึ้นไปหาคนแปลกหน้าแล้วถามเวลาและก็เชื่อในสิ่งที่คนบอก มีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความจริงที่อยู่เบื้องหลังการยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานและเชื่อว่าข้อสันนิษฐานนี้มีพื้นฐานมาจากความจำเป็นในบริบทการสนทนาในชีวิตประจำวัน กลุ่มจะแสดงประจักษ์พยานเฉพาะในเรื่องที่พวกเขาสนใจหรืออยู่ในขอบเขตของความเชี่ยวชาญ และพูดถึงปัญหาที่ค่อนข้างมีความจำกัด เราลองเปรียบเทียบสิ่งนี้กับบุคคลที่อาจได้รับการขอให้พยานเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น เวลา สภาพอากาศ วันเดือนปีเกิดของเขา และอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญหรือความสนใจที่พวกเขามี เพราะว่าแนวคิดปฏิเสธลดทอนนิยมมีอยู่โดยทั่วไปในบริบทของการสนทนาซึ่งไม่ปรากฏในกรณีของกลุ่ม ซึ่งดูเหมือนว่าในกรณีของแนวทางปฏิเสธลดทอนนิยมจะไม่ปรากฏในคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่มาจากกลุ่ม (Tollefsen, 2009, p. 18) ดังนั้นวิกิพีเดียในฐานะที่เป็นกลุ่มอย่างหนึ่งจึงไม่อาจเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนแบบปฏิเสธลดทอนนิยมได้

สำหรับ Tollefsen เขามุ่งเน้นไปที่การอธิบายตามแนวทางของลดทอนนิยม และการประยุกต์ใช้กับวิกิพีเดีย โดยมีสองทฤษฎีหลักที่เขาใช้อธิบายก็คือ แนวคิดของ Fricker (1995) และ Adler (1994) โดยเขาเองเลือกใช้ตามแนวทางของ Adler เพื่อป้องกันถึงการตรวจสอบว่าสิ่งที่ควรจะถูกตรวจสอบนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นผู้พูดหรือผู้ซึ่งทำหน้าที่รายงานประจักษ์พยาน แต่เป็นตัวคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้น ๆ และมันจะถูกตรวจสอบกับชุดของความเชื่อพื้นฐานของเราที่มีอยู่ก่อนหน้า คำถามคือคำอธิบายเหล่านี้สามารถขยายขอบเขตออกไปสู่การให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อของเราที่มีฐานมาจากคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่เราได้รับจากวิกิพีเดียหรือไม่ การที่ Tollefsen เลือกใช้แนวคิดของ Adler แต่ไม่ใช่แนวคิดของ Fricker ก็เพราะว่า เมื่อเราพิจารณาคำบอกเล่าของประจักษ์พยานตามแนวทางของ Fricker นั้นเราจำเป็นต้องพิจารณาลักษณะท่าทางและความน่าไว้วางใจ ความจริงใจของพยานคนนั้น ๆ ด้วย แต่เราจะพิจารณาวิกิพีเดีย (หรือผู้เขียนวิกิพีเดีย) เพื่อกลั่นกรองเรื่องความไม่จริงใจได้อย่างไร ซึ่งตามแนวทางนี้ก็คือ การพูดว่าความจริงใจของวิกิพีเดียเป็นหน้าที่ของความจริงใจของผู้มีส่วนร่วมทั้งที่เป็นผู้ร่วมเขียนและผู้ร่วมแก้ไข และท้ายที่สุดหากเราพบว่าไม่มีผู้ให้ข้อมูลใดที่เชื่อถือได้ทำไม่เราจะต้องมีเหตุผลในการเชื่อสิ่งที่เขียนบนวิกิพีเดีย มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้การยอมรับว่าแนวทางลดทอนนิยมแบบนี้ไม่สามารถใช้ได้กับประจักษ์พยานที่เราได้รับจากวิกิพีเดีย แม้ว่าเราจะรู้ชื่อผู้ใช้ของผู้มีส่วนร่วมและสามารถติดตามกิจกรรมของพวกเขาในวิกิพีเดีย แต่เรามีความรู้น้อยมากเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของพวกเขา ดังนั้นการพิจารณาวิกิพีเดียตามแนวทางลดทอนนิยมของ Fricker จึงเป็นไปได้ยาก เพราะการอ้างถึงความจริงใจข้อัตย์ของประจักษ์พยานในการถ่ายทอดคำบอกเล่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากในวิกิพีเดีย เพราะเราไม่สามารถระบุได้ว่าใครคือผู้เขียน

แต่กระนั้นก็ตาม Tollefsen ไม่ได้ปฏิเสธทันทีว่าวิกิพีเดียไม่สามารถเป็นแหล่งที่มาของความรู้นับฐานของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ ด้วยเหตุนี้ เขาจึงเลือกใช้แนวทางลดทอนนิยมของ Adler ในการพิจารณาคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่มาจากวิกิพีเดีย โดยแนวทางลดทอนนิยมของ Adler นั้นน่าจะเป็นแนวทางที่สามารถขยายขอบเขตของคำอธิบายวิกิพีเดียได้ดีกว่า เนื่องจากว่าหลักฐานสำคัญที่จะทำให้เรายอมรับหรือไม่ยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้น มีข้อกำหนดโดยความเชื่อพื้นฐานเดิม (background beliefs) ของผู้เชื่อ และไม่ต้องคำนึงถึงการคอยเฝ้าสังเกตความน่าไว้วางใจของผู้พูด แม้ว่าผู้ฟังจะเข้าไปภายในบริบทของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานโดยไม่ได้มีหลักฐานที่จำเพาะเจาะจงเพื่อยืนยันถึงข้อเท็จจริงของหลักฐานหรือความน่าเชื่อถือของผู้พูดก็ตาม แต่พวกเขาก็มีความรู้พื้นฐานทั่วไปที่จะทำให้เหตุผลสนับสนุนที่เพียงพอในการยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน ดังที่ Adler ชี้ให้เห็นว่าการตรวจสอบคำบอกเล่าของประจักษ์พยานกับความเชื่อพื้นฐาน ไม่ต้องการให้ตัวผู้เชื่อออกไปและแสวงหาเหตุผลอย่างแข็งขันในการเชื่อใจหรือไม่เชื่อใจผู้ทำหน้าที่รายงานประจักษ์พยาน ข้อจำกัดที่ก่อตั้งโดยชุมชนทางวิทยาศาสตร์ (scientific community) นั้น ถูกสร้างขึ้นในลักษณะของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และบุคคลทั่วไปไม่จำเป็นต้องค้นหาหลักฐานหรือการศึกษาในวรรณกรรมอื่น ๆ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มา และบางทีมันเป็นความถูกต้องของรายงานมากกว่าการพิจารณาลักษณะทั่วไปของผู้พูด กล่าวคือเราในฐานะผู้เชื่อไม่ได้ไว้วางใจในตัวของผู้ที่ทำหน้าที่บอกเล่าประจักษ์พยาน แต่เราเชื่อในข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้อง นี่คือการพิจารณาตามแนวทางของ Adler โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจริงในกรณีของวิทยาศาสตร์ (Tollefsen, 2009, p. 21)

จากนั้น Adler ได้อธิบายแนวทางลดทอนนิยมของเขาเพื่อขยายขอบเขตของคำอธิบายไปสู่คำบอกเล่าของประจักษ์พยานในระดับกลุ่ม ซึ่งเราไม่จำเป็นต้องตรวจสอบความน่าเชื่อถือของสมาชิกในกลุ่มเพราะสิ่งที่เรากำลังตรวจสอบคือการยืนยันโดยกลุ่มหรือบุคคลที่มีพื้นฐานความเชื่อมากมาย คำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากกลุ่มสามารถยืนยันผ่านความเชื่อพื้นฐานที่เรามี Tollefsen เชื่อว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากวิกิพีเดียจะได้รับการพิจารณาแบบเดียวกันกับในกรณีของลดทอนนิยมของ Adler กล่าวคือเมื่อเราได้รับข้อมูลที่ปรากฏบนวิกิพีเดียเราจะยืนยันว่าข้อมูลนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือจะสามารถยืนยันจากความเชื่อพื้นฐานของเรา ด้วยเหตุนี้การลดทอนไปยังแหล่งความเชื่อของเราจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณากับวิกิพีเดีย

4. พิจารณาข้อเสนอเกี่ยวกับการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดีย

4.1 วิกิพีเดียไม่สามารถให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างนักปรัชญาที่เสนอว่าวิกิพีเดียไม่อาจเป็นคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ตามทัศนะของ Wray (2008) เกี่ยวกับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในวิกิพีเดีย จากแนวทางที่ Wray อ้างถึง Foley นี้เอง เขาจึงได้นำเอาแนวทางดังกล่าวมาใช้กับวิกิพีเดีย ซึ่งเขาให้เหตุผลว่าวิกิพีเดียไม่อาจยืนยันได้ว่าเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ดังนี้

1) Wray (2009, p. 46) เห็นว่า สำหรับวิกิพีเดียแล้วนั้น คนจำนวนมากที่ใช้งานวิกิพีเดีย มักจะไม่ทราบว่าผู้เขียนและผู้แก้ไขข้อมูลในวิกิพีเดียเป็นใคร ด้วยเหตุนี้การอาศัยคำบอกเล่าของประจักษ์พยานเป็นการอ้างเหตุผลสนับสนุนแบบอัตนิยมเชิงญาณวิทยา (Epistemic Egoism) หรือแบบลทอนนิยมจึงไม่อาจจะเป็นไปได้

2) Wray (2009, p. 46) อธิบายต่ออีกว่า นอกจากนี้ถึงแม้จะมีหลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นถึงข้อผิดพลาดของวิกิพีเดียที่ผิดพลาดน้อยกว่าบริบทอื่นๆ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น นั้นแสดงว่าเรายอมรับว่าวิกิพีเดียเชื่อถือได้โดยปราศจากการทราบถึงข้อมูลผู้เขียนและผู้แก้ไขได้หรือไม่? สำหรับ Wray แล้วเป็นไปได้ที่จะกระทำเช่นนี้ เพราะข้อมูลเชิงประจักษ์ชี้ว่า วิกิพีเดียไม่น่าเชื่อถืออยู่ดี นั่นคือยังผิดพลาดมากกว่าสารานุกรมบริบทอื่นๆ แม้จะผิดพลาดน้อยกว่าก็ตาม หมายความว่า Wray เห็นว่าไม่อาจให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของปฏิเสธอัตนิยมเชิงญาณวิทยา (Epistemic non-egoism) หรือก็คือ Wray ไม่ยอมรับแนวทางปฏิเสธลทอนนิยมด้วยเช่นกัน⁴

⁴ อาจเกิดข้อคำถามตามมาได้ว่า แนวทางลทอนนิยมกับแนวทางอัตนิยมเชิงญาณวิทยา (คู่แรก) และ แนวทางปฏิเสธลทอนนิยมกับปฏิเสธอัตนิยมเชิงญาณวิทยา (คู่ที่สอง) ไปด้วยกันได้เสมอหรือไม่ในบริบททางญาณวิทยาสำหรับแต่ละคู่ ซึ่งคู่แรกมองว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานมีใช้ความรู้พื้นฐาน ไม่สามารถนับว่าเป็นความรู้ได้เลยทันทีเมื่อเรารับคำบอกเล่านั้นมา แต่จะต้องลทอนคำบอกเล่านี้ไปยังแหล่งความรู้พื้นฐานแหล่งอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบคำบอกเล่าเสียก่อน กับคู่ที่สองเชื่อว่าคำบอกเล่าเป็นแหล่งความรู้พื้นฐานสามารถยอมรับและเชื่อได้เลย ไม่จำเป็นต้องลทอนไปยังแหล่งความรู้พื้นฐานอื่น ๆ ผู้เขียนเห็นว่าในบริบททางญาณวิทยา ความสัมพันธ์ของแต่ละคู่อาจจะแตกต่างกันได้ แต่เมื่อเรากำลังพิจารณาประเด็นของ Wray ผู้เขียนเห็นว่าเป็นไปได้ที่แต่ละคู่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ มโนวางอยู่บนฐานของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดีย ซึ่งพ่วงมากับคำถามที่ว่าการมีความน่าเชื่อถือของสารสนเทศบนวิกิพีเดีย จำเป็นต้องลทอนไปยังแหล่งความรู้พื้นฐานอื่น ๆ หรือไม่ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงสรุปว่าในบริบทของวิกิพีเดีย เราจึงยอมรับว่าแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กัน แต่ในกรณีอื่น ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความสนใจที่ผู้เขียนจะนำเสนอ ก็ควรศึกษาต่อไปในระดับลึกกว่านี้ ซึ่งในบทความนี้อาจจะไม่สามารถตอบได้

ในลำดับแรกผู้เขียนจะพิจารณาการให้เหตุผลที่ 1 ของ Wray โดยในการให้เหตุผลนี้ เราจะเห็นได้ว่า Wray กล่าวถึงคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่สื่อถึงการระบุได้อย่างชัดเจนในตัวตนของประจักษ์พยาน ซึ่งนำไปสู่การอนุมานได้ว่าการให้เหตุผลนี้วางอยู่บนฐานของการมีอำนาจในเชิงความเชื่อของประจักษ์พยาน ตลอดถึงความเชื่อที่ประจักษ์พยานคนนั้น ๆ มี เนื่องจากเราจะต้องตอบว่า คำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่เรารับมานั้นจะมีเหตุอันควรให้เชื่อหรือไม่ตามแนวทางลตทอนนิยม ซึ่งจำเป็นที่จะต้องลตทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานไปยังประสบการณ์ ความทรงจำ และการอนุมาน และนอกจากนี้ยังต้องพิจารณาจากอำนาจในเชิงความเชื่อของประจักษ์พยานคนนั้น ๆ ด้วย ว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ แนนอนว่าการไม่อาจระบุตัวตนของประจักษ์พยานคนนั้น ๆ ได้ ทำให้เราไม่สามารถพิจารณาอำนาจในเชิงความเชื่อได้ และไม่อาจประเมินคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ตามแนวทางลตทอนนิยม ซึ่งดูเหมือนว่า Wray สรุปเอาไว้อย่างถูกต้องแล้ว กระนั้นก็ตามผู้เขียนเห็นว่าข้อสรุปที่ดูเหมือนจะสมเหตุสมผลนี้ไม่ได้ใส่รายละเอียดเท่าที่ควร ดังนั้นผู้เขียนจึงจะขอแย้งข้อสรุปที่ Wray สรุปเอาไว้ กล่าวคือเราไม่อาจสรุปได้ทันทีว่าการไม่สามารถระบุตัวตนของประจักษ์พยานได้นั้นจะทำให้เราไม่อาจยอมรับหรือไม่อาจให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานคนนั้น ๆ ได้ อย่างง่ายที่สุดเราก็พิจารณาว่าคำบอกเล่านั้นสอดคล้องกับประสบการณ์ ความทรงจำ และการอุปนัยหรือไม่ ซึ่งสามารถทำได้ในกรณีของวิกิพีเดีย ดังนั้นการไม่ระบุตัวตนของประจักษ์พยานหรือผู้เขียนวิกิพีเดียได้นั้น จึงเป็นเพียงบางส่วนของ การให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางลตทอนนิยมเท่านั้น เพราะถ้าเราไม่ได้ลตทอนคำบอกเล่านี้ไปยังอำนาจเชิงความเชื่อของบุคคลนั้น ๆ ตามแนวทางของ Foley ก็ตาม แต่เราก็สามารถลตทอนคำบอกเล่านี้ไปยังประสบการณ์ ความทรงจำ และการอุปนัยได้อยู่มิใช่หรือ นอกจากนี้ Wray ยังไม่ได้ให้การพิสูจน์ในรายละเอียดอื่น ๆ ว่า ทำไมเราจึงไม่อาจยอมรับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียได้ นอกจากเพียงแค่ว่าเราไม่สามารถระบุตัวตนของผู้เขียนได้เท่านั้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังแสดงให้เห็นแล้วในส่วนที่ผ่านมาว่า การระบุตัวตนได้หรือไม่ นั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการที่ประจักษ์พยานจะถ่ายทอดคำบอกเล่าต่อผู้รับคำบอกเล่าได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ดังนั้นจึงน่าสนใจว่าแม้จะไม่อาจระบุตัวตนผู้เขียนวิกิพีเดีย ก็ไม่อาจนำไปสู่การสรุปว่าวิกิพีเดียไม่สามารถถูกให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของลตทอนนิยมได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าเราสามารถลตทอนคำบอกเล่านี้ไปยังแหล่งความเชื่อพื้นฐานอื่น ๆ ได้ตามแนวทางลตทอนนิยมอยู่ กระนั้นก็ตามผู้เขียนเห็นว่า การอาศัยแนวทางลตทอนนิยมยังไม่น่าสนใจที่จะนำมาใช้ในการให้เหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียในฐานะคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน ทั้งนี้ก็เพราะว่าวิกิพีเดียเป็นสารานุกรมที่ควรพิจารณารายละเอียดอื่น ๆ มากกว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานโดยทั่วไป

สำหรับการให้เหตุผลข้อที่ 2 ของ Wray นั้น เขาอ้างว่า เราไม่อาจยอมรับวิกิพีเดียในฐานะของประจักษ์พยานที่เราไม่รู้จักได้ เพราะแม้เราจะไม่รู้จักผู้เขียน เราก็ไม่มีเหตุผลอื่นที่จะเชื่อในคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนี้ ตัวอย่างที่ Wray ให้ไว้ นั่นก็คือว่า วิกิพีเดียมีความผิดพลาดในการให้ข้อมูลมากกว่าสารานุกรมบริแทนนิกา อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่าการปฏิเสธเช่นนี้เป็นการปฏิเสธที่ค่อนข้างง่ายเกินไป กล่าวคือแม้เราจะเห็นว่าวิกิพีเดียมีข้อผิดพลาดมากกว่าบริแทนนิกา แต่เราก็ไม่อาจปฏิเสธโดยทันทีที่จะเชื่อถือคำบอกเล่าที่มาจากวิกิพีเดียนี้ ทั้งนี้ก็เพราะว่า มีเหตุอันควรให้เชื่อวิกิพีเดียอยู่ ผู้เขียนเห็นว่าวิกิพีเดียมีเหตุอันควรให้เชื่ออันเนื่องมาจากว่าเป็นพื้นที่เปิดให้ทุกคนสามารถตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน เช่น ถ้าสมมติว่าผู้เขียนบทความหนึ่ง ๆ ในวิกิพีเดียมีความเห็นไม่ลงรอยกันอันเนื่องมาจากข้อมูลที่แต่ละคนมีไม่ตรงกัน วิกิพีเดียก็มีหน้าสนทนาให้ใช้สำหรับการระดมความคิดร่วมกันเพื่อหาความเป็นไปได้ในการเขียนบทความที่มีเหตุอันควรให้เชื่อมากขึ้น และนี่เองเป็นคุณสมบัติสำคัญมาก ๆ ที่สารานุกรมดั้งเดิมไม่มี ตัวอย่างเช่น ข้อเสนอของ Fallis (2008) ที่ว่าโดยทั่วไปแล้วเวลาพิจารณาสารานุกรมอื่น ๆ เราก็ไม่ได้พิจารณาที่ตัวตนของผู้เขียนสารานุกรม แต่เราจะพิจารณาจากกระบวนการในการผลิตเนื้อหาของสารานุกรม ซึ่งเมื่อพิจารณากระบวนการในการผลิตสารานุกรมเราก็สามารถที่จะกล่าวได้ว่าวิกิพีเดียมีกระบวนการในการผลิตที่น่าเชื่อถือ เนื่องจากว่าวิกิพีเดียเปิดให้เราตรวจสอบประวัติทั้งหมดในการเขียนบทความตลอดจนหน้าสนทนาทั้งหมดที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นการที่เราเชื่อถือคำบอกเล่าของประจักษ์พยานโดยไม่ทราบว่าเป็นใคร เราจะสามารถที่จะเชื่อคำบอกเล่าของเขาได้โดยทันที ทั้งนี้ก็เพราะว่าคำบอกเล่าของเขาถูกสร้างขึ้นจากกระบวนการที่เราคิดว่าน่าเชื่อถือนั่นเอง ผู้เขียนเห็นว่าข้อเสนอของ Wray จึงไม่เพียงพอที่จะบอกได้ว่าวิกิพีเดียไม่อาจถูกให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของปฏิเสธลตทอนนิยมได้ ในทางกลับกันแม้เราไม่ทราบว่าเป็นใครอย่างเช่นในกรณีของวิกิพีเดีย แต่เราก็พอที่จะเชื่อถือคำบอกเล่านี้ได้โดยไม่ต้องลตทอนไปยังแหล่งความรู้แหล่งอื่นถ้าเราเชื่อว่าวิกิพีเดียถูกสร้างขึ้นบนกระบวนการที่น่าเชื่อถือไม่ใช่หรือ กระนั้นก็ตามถ้าเรายอมรับข้อเสนอนี้ ผู้เขียนก็ยังมีข้อสังเกตว่าเป็นไปได้ขนาดไหน ที่เราจะเชื่อมั่นในกระบวนการของวิกิพีเดียได้เลยโดยไม่ต้องตรวจสอบโดยวิธีการลตทอนนิยม ข้อสังเกตนี้อาจจะทำให้เราหันกลับไปหาแนวทางลตทอนนิยมเพื่อให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าในกรณีของวิกิพีเดีย ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้าเรายอมรับวิกิพีเดียได้เลยโดยไม่ต้องลตทอนข้อมูลนั้นไปยังแหล่งอื่น ๆ อาจเกิดปัญหาได้ว่าถ้าข้อมูลที่เรายอมรับนั้นเป็นข้อมูลที่ถูกรวบรวมในชุมชนวิกิพีเดีย แต่ทุกคนต่างยอมรับ ก็เท่ากับว่าเรายอมรับข้อมูลที่ถูกต้องซึ่งนำไปสู่การมีความเชื่อที่ผิดได้ ผู้เขียนเห็นว่าเราสามารถยอมรับได้ว่าการมีความเชื่อมั่นในกระบวนการของวิกิพีเดียนั้นเป็นการยอมรับได้ แต่การยอมรับดังกล่าวยังไม่อาจมีเหตุผลเพียงพอที่จะบอกได้ว่าวิกิพีเดียสามารถถูกให้เหตุผล

สนับสนุนตามแนวทางปฏิเสธลตอนนิยมได้ กล่าวคือถ้าเราอ่านวิกิพีเดียเราก็สามารถที่จะเชื่อได้ทันที แต่การเชื่อได้ทันทีโดยให้เหตุผลว่ามันถูกสร้างขึ้นด้วยกระบวนการที่น่าเชื่อถือนั้นไม่ใช่เหตุผลที่ดีเท่าใดนัก

โดยสรุปผู้เขียนเห็นว่าการอ้างเหตุผลของ Wray ในการปฏิเสธการให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้นมีข้อบกพร่อง อย่างแรกก็คือแม้เราจะไม่ทราบว่ามีใครเขียนวิกิพีเดียเราก็สามารถที่จะลตอนคำบอกเล่าในกรณีของวิกิพีเดียไปยังแหล่งความเชื่อพื้นฐานอื่น ๆ ได้อยู่ นอกจากนี้แม้ว่าเราจะไม่ทราบผู้เขียนวิกิพีเดียก็ตาม แต่มันก็ยังทำให้เราสามารถเชื่อถือกระบวนการผลิตบทความในวิกิพีเดียได้อยู่ แต่ปัญหาคือ แม้จะมีเหตุผลที่จะสนับสนุนตามแนวทางปฏิเสธลตอนนิยมได้ก็ตาม แต่เขียนไม่เห็นด้วยกับแนวทางของปฏิเสธลตอนนิยม เพราะการเชื่อข้อมูลนั้น ๆ เลยโดยปราศจากการตรวจสอบกับแหล่งอื่นเพียงเพราะเราเชื่อในกระบวนการผลิตของมันเท่านั้น ผู้เขียนมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับการให้เหตุผลแบบลตอนนิยมสำหรับเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนในกรณีของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่มาจากวิกิพีเดีย เพราะอย่างน้อยที่สุดการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานแบบลตอนนิยมยังช่วยให้เราสามารถที่จะตรวจสอบคำบอกเล่านั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิกิพีเดียที่รู้จักกันหน้าตา (face to face) ของผู้เขียนหรือผู้แก้ไข ก็จำเป็นที่จะต้องตรวจสอบก่อนนำไปใช้อย่างจริงจัง แต่อย่างไรก็ตามเราอาจจะสามารถหาแนวทางอื่น ๆ ที่ดีกว่าลตอนนิยมได้ ในส่วนต่อไปผู้เขียนจะพิจารณาแนวทางที่สนับสนุนการให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน ซึ่งเป็นทัศนะที่ผู้เขียนค่อนข้างจะเห็นด้วย นั่นคือทัศนะแบบลตอนนิยมนั่นเอง

4.2 ทัศนะที่มองว่าวิกิพีเดียสามารถถูกให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางลตอนนิยมได้

ทัศนะนี้เป็นทัศนะของนักปรัชญาคณสำคัญคนหนึ่งนั่นคือ Deborah Perron Tollefsen (2009) ในบทความเรื่อง Wikipedia and the Epistemology of Testimony โดยในบทความดังกล่าวนี้ Tollefsen ได้นำเอาแนวทางการพิจารณาคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากนักปรัชญา 2 คนมาใช้ นั่นคือแนวคิดของ Fricker และแนวคิดของ Adler โดยทั้งสองแนวคิดนี้ต่างเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานตามแนวทางของลตอนนิยมด้วยกันทั้งสิ้น นั่นหมายความว่า Tollefsen ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดแบบปฏิเสธลตอนนิยมในการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่มาจากวิกิพีเดีย

Tollefsen พิจารณาอย่างตรงไปตรงมาในการปฏิเสธที่จะบอกว่าวิกิพีเดียสามารถถูกให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของ Fricker เพราะวิกิพีเดียไม่สามารถระบุตัวตนของผู้เขียนได้ ดังนั้นถ้ายึดตาม Fricker ที่ให้ความสำคัญกับการลตอนไปยังอำนาจเชิงความเชื่อ (Epistemic

Authority) ที่มีอยู่ในตัวบุคคลจึงไม่อาจเป็นไปได้ และดังนั้นก็เป็นที่จะต้องเลือกแนวคิดของ Adler แทน ที่มุ่งไปที่ความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมที่ผู้เชื่อหรือผู้รับคำบอกเล่านั้น ๆ มีอยู่ แนนอนว่าวิกิพีเดียจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องถูกให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของลตทอนนิยม ซึ่งน่าจะถูกลตทอนไปยังความเชื่อดั้งเดิม ประสบการณ์ หรือการอุปนัย แต่คำถามคือการลตทอนข้อมูลที่ได้รับมาจากวิกิพีเดียไปยังความเชื่อดั้งเดิมที่เรามีอยู่สามารถที่จะเป็นเหตุผลสนับสนุนให้เรายอมรับคำบอกเล่าในกรณีของวิกิพีเดียได้หรือไม่ อันที่จริงคำตอบนี้ดูเหมือนจะเป็นไปได้ เพราะลำดับแรกสุดเมื่อเรารับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียมา เราก็ไม่อาจจะตรวจสอบกับแหล่งอื่นได้ทันที แต่แหล่งความรู้พื้นฐานที่เราจะตรวจสอบได้ก็คือความเชื่อดั้งเดิมในเรื่องนั้น ๆ ที่เรามีอยู่ แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่าการตรวจสอบกับแหล่งความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมที่เรามีอยู่นั้นมีปัญหาแน่นอน ปัญหาแรกก็คือถ้าสมมติว่าเรื่องที่ปรากฏในวิกิพีเดียเป็นเรื่องใหม่ที่เราไม่เคยทราบมาก่อนและไม่เคยมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนี้เราจะตรวจสอบกับความเชื่อพื้นฐานของเราได้อย่างไร ดังนั้นไม่ใช่ว่าทั้งหมดในวิกิพีเดียจะสามารถตรวจสอบกับความเชื่อพื้นฐานที่เรามีอยู่ได้ นอกจากนี้ถ้าสมมติว่าเราตรวจสอบกับความเชื่อพื้นฐานของเราในเรื่องหนึ่ง ๆ แต่ความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมของเราในเรื่องนั้นเป็นความเชื่อที่ผิด แต่เราเลือกที่จะลตทอนคำบอกเล่าที่ปรากฏในวิกิพีเดียมายังความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมของเรา ก็จะส่งผลทำให้เราเชื่อว่าข้อมูลในวิกิพีเดียเป็นข้อมูลที่ผิด ในขณะที่เราเชื่อว่าความเชื่อที่เรามีอย่างผิด ๆ เป็นความเชื่อที่ถูกต้อง ซึ่งถ้าการใช้แนวคิดแบบที่ Tollefsen เสนอนั้นจะส่งผลกระทบในเชิงความเชื่อข้อมูลนั้นในกรณีที่ผู้เชื่อเช่นนี้ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงข้อมูลในวิกิพีเดีย

ดังนั้นข้อเสนอมของ Tollefsen จึงมีปัญหาในแง่ที่ว่า เขาวางเกณฑ์ของลตทอนนิยมไว้แคบเกินไป ทั้งนี้ก็เพราะว่าความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมของปัจเจกบุคคลนั้นเป็นเรื่องที่ผูกอยู่กับประสบการณ์หรือการรับมาจากแหล่งอื่น ๆ ที่แต่ละคนมีมากน้อยไม่เท่ากัน และเมื่อเทียบกับสารานุกรมซึ่งเป็นสารานุกรมเสรีออนไลน์นั้นย่อมเป็นไปได้ยากที่ความเชื่อดั้งเดิมนี้จะมีมากกว่าหรือเท่ากับข้อมูลในสารานุกรม ผู้เขียนเห็นว่าการลตทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานนั้นคำบอกเล่าที่รับมาแม้บางครั้งจะสามารถลตทอนมายังความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมที่มีอยู่ได้ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอย่างมาก เพราะการลตทอนมายังความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อข้อมูลนั้นเรามีความคุ้นชินหรือเคยเห็นเคยเจอมาบ้างแล้ว แต่ในกรณีของวิกิพีเดียบางอย่างเราไม่เคยทราบมาก่อน ผู้เขียนจึงเห็นว่า Tollefsen เสนอให้เราลตทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานซึ่งมีจำนวนข้อมูลมากกว่าข้อมูลที่มีอยู่ในแหล่งความเชื่อพื้นฐานที่จะลตทอนไป ซึ่งในความหมายของ Tollefsen ก็คือลตทอนจากวิกิพีเดียไปยังแหล่งความเชื่อดั้งเดิมในฐานะแหล่งความเชื่อพื้นฐาน

ในบางครั้งการอาศัยความเชื่อดั้งเดิมที่เรามีอยู่เป็นแหล่งความรู้พื้นฐานเพื่อลดทอนคำบอกเล่าจากประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียมานั้น จึงอาจจะทำให้เราปฏิเสธความเชื่อที่ควรจะได้รับออกไปได้ ซึ่งก็เท่ากับว่าเราเลือกที่จะไม่รับข้อมูลที่ควรจะได้รับ แต่เลือกที่จะอยู่กับข้อมูลความเชื่อดั้งเดิมที่เรามีอยู่ และนอกจากนี้การพิจารณาเช่นนี้ยังอาจจะส่งผลทำให้เรายึดถือในความเชื่อดั้งเดิมที่เรามีอยู่ว่าถูกต้อง ซึ่งอาจจะถูกในบางครั้ง แต่หลายครั้งความเชื่อดั้งเดิมที่เรามีอยู่ก็ไม่อาจถูกต้องจึงทำให้เรามองว่าข้อมูลที่ปรากฏในวิกิพีเดียผิดเพราะไม่สอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิมของเราทั้ง ๆ ที่ในบางครั้งข้อมูลนั้นอาจจะเป็นข้อมูลที่ถูกต้องก็ได้ ดังนั้นการลดทอนคำบอกเล่าในกรณีของวิกิพีเดียมายังแหล่งความรู้พื้นฐานซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่เรามีอยู่จึงเกิดปัญหาในข้อจำกัดดังที่ได้อภิปรายไปแล้ว ข้อเสนอของผู้เขียนคือ การลดทอนคำบอกเล่าของวิกิพีเดียในฐานะคำบอกเล่าของประจักษ์พยานสามารถกระทำได้ คำถามคือเราจะลดทอนมันไปยังแหล่งความรู้พื้นฐานใดถ้าหากไม่ลดทอนไปยังความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมที่เรามีมาก่อนหน้า เพราะถือว่าเป็นแหล่งความรู้พื้นฐานที่สามารถพิจารณาคำบอกเล่าได้ง่ายที่สุดแล้ว

ผู้เขียนเห็นว่าแม้ความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมที่เรามีมาก่อนหน้าจะทำหน้าที่เป็นแหล่งความรู้พื้นฐานสำหรับลดทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานมาตรวจสอบกับแหล่งดังกล่าวนี้ได้ก็จริง แต่ปัญหาคือมันเป็นแหล่งความรู้ที่แคบและทำให้เกิดปัญหา ดังนั้นผู้เขียนจึงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแหล่งความรู้พื้นฐานเป็นแหล่งที่กว้างขึ้นสำหรับพิจารณาวิกิพีเดียในฐานะคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน นั่นหมายความว่าจำนวนข้อมูลในวิกิพีเดียจะต้องมีน้อยกว่าหรือเท่ากับผลรวมของจำนวนข้อมูลของแหล่งความรู้พื้นฐานที่มีความน่าเชื่อถือ และเป็นแหล่งที่น่าจะสามารถลดทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียลงไปได้และตรวจสอบได้จริง ๆ โดยทั้งหมดนี้อาจจะรวมหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เช่น สารานุกรมดั้งเดิมที่น่าเชื่อถือ ตำรา เอกสาร งานวิจัย ความเชื่อดั้งเดิม ประสบการณ์ส่วนตัว ฯลฯ ซึ่งเมื่อรวมเข้ากันแล้วก็จะเป็นการที่เราสามารถลดทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีวิกิพีเดียมายังแหล่งความรู้พื้นฐานเหล่านี้ได้ เพราะผู้เขียนเห็นว่าการรวมสิ่งเหล่านี้เข้าด้วยกันแล้วจะทำให้จำนวนข้อมูลที่มีอยู่มากกว่าจำนวนข้อมูลในวิกิพีเดีย ซึ่งส่งผลทำให้การพิจารณาการลดทอนเป็นไปได้ และยังพื้นฐานข้อมูลทางความรู้ที่กว้างมากกว่าการพิจารณาเพียงเฉพาะกับความเชื่อดั้งเดิมที่เรามีอยู่เท่านั้น เมื่อพิจารณาข้อเสนอเบื้องต้นของผู้เขียนที่ได้จากการโต้แย้งแนวทางลดทอนนิยมที่เสนอเอาไว้โดย Tollefsen นั้น ก็จะพบว่ามีความคล้ายคลึงกับข้อเสนอของ อติสร กรอบกระจก (2558) ในงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การประเมินค่าทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย” ซึ่งจะพิจารณาต่อไปว่ามีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

มโนทัศน์ที่ถูกนำเสนอโดย อติสร กรอบกระจก (2558, น. 48) เรียกว่ามโนทัศน์ลดทอนนิยมแบบใหม่ ซึ่งแตกต่างจากมโนทัศน์แบบลดทอนนิยมโดยทั่วไป ซึ่งเขาเห็นว่าเกณฑ์ลดทอนนิยมแบบเก่ามีความเข้มงวดมากเกินไป ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะปรับเกณฑ์ดังกล่าวให้มีความเข้มงวดน้อยลง นั่นคือให้เป็นลดทอนนิยมแบบอ่อนหรือที่ อติสรใช้คำว่า “ลดทอนนิยมแบบใหม่” สำหรับให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานที่มาจากวิกิพีเดีย มโนทัศน์ลดทอนนิยมแบบดังกล่าวนำเสนอเอาไว้ว่า

- 1) S ได้รับคำบอกเล่าว่า p_1
- 2) คำบอกเล่าของ p_1 ไม่จำเป็นต้องอาศัยการพึ่งพาเชิงบวกต่อแหล่งความรู้พื้นฐานของ S
- 3) S มีมโนทัศน์ความรับผิดชอบทางญาณวิทยา จึงลดทอนคำบอกเล่า p_1 ไปสู่คำบอกเล่า $p_2, p_3, \dots$ เพื่อประกอบการตัดสินใจ ให้คำนำหน้าจากคำบอกเล่าชิ้นอื่น ๆ ว่า p_1 มีเหตุควรแก่การเชื่อหรือไม่
- 4) S เชื่อว่า p_1

อติสร กรอบกระจก (2558) ได้ให้เหตุผลว่า เกณฑ์ของลดทอนนิยมแบบใหม่นี้ยังเป็นเกณฑ์ที่กว้างและครอบคลุมมากกว่าที่ผ่าน ๆ มา แต่ถึงกระนั้นก็ตามมโนทัศน์แบบนี้อาจจะประสบปัญหาเรื่องการถอยกลับอย่างไม่สิ้นสุดในการให้เหตุผลสนับสนุนประพจน์หนึ่ง ๆ ก็เป็นไปได้ เพราะถ้าเราจะเชื่อว่า p_1 จริง เราก็ต้องลดทอนไปยัง p_2 และถ้า p_2 จะจริงเราก็ต้องลดทอนไปยัง p_3 และลดทอนไปเรื่อย ๆ จนถึง p_n (n ก็คือจำนวนเต็มซึ่งไม่มีที่สิ้นสุด) ดังนั้นเราจะทราบได้อย่างไวว่าจะมีประพจน์ใดหรือไม่ที่จะเป็นจริงที่เราจะให้เหตุผลในการสนับสนุนประพจน์ p_1 ซึ่งปัญหานี้ อติสร กรอบกระจก (2558) ได้ให้เหตุผลว่าหากผู้ที่ใช้วิกิพีเดีย (ในฐานะผู้อ่าน) มีมโนทัศน์เรื่องความรับผิดชอบทางญาณวิทยาของ Kornblith (1983 อ้างถึงใน อติสร กรอบกระจก, 2558, น. 54) โดยเสนอมนทัศน์หนึ่งขึ้นมาว่า

“หาก S มีความรับผิดชอบแล้วก็จะทำให้ปัญหานี้ตกไป เพราะ S เข้าใจในธรรมชาติของวิกิพีเดียในข้อนี้และตระหนักรู้ได้ว่าอาจจะมมีปัญหาที่เกิดขึ้น S จึงอ่านวิกิพีเดียบทความความเดิมหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ตนเองได้มาไม่ได้มาจากผู้เขียนคนสุดท้ายที่เข้ามาปรับปรุงแก้ไข หรือเข้าไปอ่านหน้าสนทนาที่ผู้เข้าร่วมวิกิพีเดียบทความนั้น ๆ มาถกเถียงกัน” (อติสร กรอบกระจก, 2558, น. 54)

ประเด็นที่ อติสร กรอบกระจก (2558) ได้ยกขึ้นมาข้างต้นนั้น เราในฐานะผู้เชื่อจะต้องมีการะในการรับผิดชอบต่อการได้มาซึ่งความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ โดยมีโน้ตัสที่นำไปสู่การมีเหตุควรแก่การเชื่อข้อมูลที่มาจากรีวิวฟิเดียนั้น อติสรได้เสนอทฤษฎีที่ให้เหตุผลสนับสนุน 3 แนวทางด้วยกัน คือ แนวทางของความน่าเชื่อถือของกระบวนการ (Reliabilism) แนวทางความรับผิดชอบของผู้กระทำทางญาณวิทยา (Responsibilism) และแนวทางหลักฐานนิยม (Evidentialism) จากทั้งสามส่วนนี้ อติสร กรอบกระจก (2558) ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวทางของความน่าเชื่อถือของกระบวนการ แล้วได้เลือกที่จะใช้แนวทางความรับผิดชอบของผู้กระทำทางญาณวิทยาและแนวทางหลักฐานนิยม โดยที่ในแนวทางของความรับผิดชอบทางญาณวิทยานั้นมีความจำเป็นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อความเชื่อของข้อมูลที่มาจากรีวิวฟิเดียนั้นและโลกเชิงสังคม ในโลกเชิงสังคมนั้น เราจะพบว่ามีการกระจาย แลกเปลี่ยนข้อมูลกันเป็นเรื่องธรรมดา ผู้กระทำทางญาณวิทยาจำเป็นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อความเชื่อของตนเองเพื่อลดโอกาสของการรับข้อมูลที่อาจมีความผิดพลาด คุณธรรมดังกล่าวจึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เราสร้างเหตุควรแก่การเชื่อของข้อมูลที่มาจากรีวิวฟิเดียนั้นได้ นอกจากนี้ตามแนวทางของหลักฐานนิยมยังเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมแนวทางความรับผิดชอบของผู้กระทำทางญาณวิทยา เนื่องจากการแสวงหาหลักฐานก็เป็นความรับผิดชอบต่อการสร้าง ความเชื่อเช่นเดียวกัน และในท้ายที่สุด ความเชื่อที่มีเหตุแก่การเชื่อจากรีวิวฟิเดียนั้นสามารถที่จะนำไปใช้ได้ในระดับไหน ซึ่งก็ไม่ว่าจะยืนยันเป็นเกณฑ์ได้ในทุกกรณี เราบอกได้เพียงแค่ว่าทุกครั้งที่ใช้รีวิวฟิเดียนั้นควรทำอย่างไรเพื่อให้มีความเชื่อมั่นในเหตุควรแก่การเชื่อ (อติสร กรอบกระจก, 2558, น. 71-72)

จากการพิจารณาประเด็นข้างต้น เทียบกับข้อเสนอของผู้เขียนแล้วนั้น พบว่ามีความคล้ายคลึงกันตรงที่ว่า ผู้เขียนเสนอให้ลดทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของรีวิวฟิเดียนั้นไปยังแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่สิ่งที่มีความเชื่อดั้งเดิมที่เราเคยมีอยู่ก่อนหน้าเท่านั้น ส่วน อติสร กรอบกระจก (2558) เสนอว่าเมื่อเราได้รับคำบอกเล่าจากรีวิวฟิเดียนั้นมาแล้วเราจะต้องลดทอนไปยังแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ไปจนกระทั่งเราจะหยุดเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อบนฐานของการมีความรับผิดชอบทางญาณวิทยา กล่าวคือ สมมติว่า p เป็นข้อมูลในรีวิวฟิเดียนั้น เราจะลดทอนข้อมูลนี้ไปยัง p_1 เพื่อตรวจสอบ p และลดทอนไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึง p_n ใด ๆ เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดกับการลดทอนแบบนี้ อติสร กรอบกระจก (2558) ได้อภิปรายไปแล้วเช่น ปัญหาเรื่องการถอยกลับอย่างไม่สิ้นสุด ปัญหาเรื่องการอุปนัย ปัญหาการหักเหของผลการอ้างจำนวน และปัญหาประสบการณ์เชิงผัสสะ (ดู อติสร กรอบกระจก, 2558, น. 48-54) ซึ่งผู้เขียนจะไม่พิจารณาปัญหาเหล่านั้น แต่เห็นว่าปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ยังไม่ได้ตรวจสอบก็คือปัญหาเรื่องความสอดคล้องของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานกับแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ที่เราลดทอนลงไป ปัญหาก็คือว่า ถ้าสมมติว่าคำบอกเล่าในรีวิวฟิเดียนั้นถูกต้อง แต่คำบอก

เล่าของแหล่งความเชื่ออื่น ๆ เป็นคำบอกเล่าที่ผิด แต่เราไม่เคยทราบมาก่อนว่าคำบอกเล่าที่ปรากฏในวิกิพีเดียนั้นถูกต้อง เราจึงไปค้นหาแหล่งความเชื่ออื่น ๆ อีกและบังเอิญว่าแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ให้ข้อมูลที่ผิด แต่สอดคล้องกับแหล่งความเชื่อก่อนหน้านี้ที่เราได้ทำการลตทอนมาแล้ว แล้วเราจะยอมรับคำบอกเล่าของวิกิพีเดียหรือคำบอกเล่าของแหล่งอื่น ๆ ที่ว่านั้น ถ้ายอมรับคำบอกเล่าของวิกิพีเดียก็จะทำให้เกณฑ์เรื่องความสอดคล้องของข้อมูล⁵ ในลตทอนนิยมใช้ไม่ได้ เพราะจะเป็นการยอมรับเกณฑ์ปฏิเสธลตทอนนิยมแทน แต่ถ้าเรายอมรับความเชื่อจากแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ก็จะทำให้ได้รับความเชื่อที่ผิดและลบล้างความเชื่อที่ถูกบนวิกิพีเดียออกไป จากคำอธิบายนี้ลองพิจารณาแผนผังด้านล่างเพื่อทำความเข้าใจ

แผนภาพที่ 1 การพิจารณาเกณฑ์ลตทอนนิยมจากข้อมูลในวิกิพีเดียซึ่งถูกต้องและลตทอนไปยังแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ซึ่งผิด และแหล่งอื่น ๆ ที่ลตทอนไปไม่มีความสอดคล้องกัน

ผู้เขียนเห็นว่ากรณีเช่นนี้สามารถเกิดขึ้นได้กับวิกิพีเดีย เราลองสมมติดูว่าถ้ามีนักศึกษาคนไทยที่กำลังเรียนอยู่ในสาขาวิชาทางภาษาศาสตร์ ไม่เคยเรียนทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไปและไม่เคยรู้จักทฤษฎีนี้มาก่อนหรืออาจจะรู้จักมาอย่างผิด ๆ ทว่า นักศึกษาดังกล่าวสนใจและอยากจะรู้จักทฤษฎีดังกล่าวนี้ เขาจึงไปค้นหาในวิกิพีเดียและพบว่าวิกิพีเดียได้อธิบายทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไป ซึ่งเขาเองก็ไม่ทราบว่าข้อมูลที่เขาย่านในวิกิพีเดียนั้นถูกต้องหรือไม่ (แต่สมมติว่าในความเป็นจริงมันถูก) เขาจึงไปค้นหาหนังสืออ่าน และบังเอิญว่าเขาค้นไปเจอ

⁵ เกณฑ์ดังกล่าวเป็นเกณฑ์ที่เสนอโดย P.D. Magnus (2009) ในบทความเรื่อง On Trusting Wikipedia ซึ่งมีเกณฑ์อยู่ 5 ข้อสำหรับประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

หนังสือ 2 เล่ม และเว็บไซต์ 2 เว็บไซต์ รวมเป็น 4 แหล่งความเชื่อที่อธิบายทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไปเหมือนกันทั้งหมด แต่ทั้ง 4 แหล่งนี้อธิบายแตกต่างไปจากวิกิพีเดีย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาศาสตรบัณฑิตกล่าวมีความรับผิดชอบทางญาณวิทยา และมีเหตุอันควรให้เชื่อเนื่องจากแหล่งข้อมูลทั้ง 4 แหล่งที่เขาลดทอนลงไปมีความสอดคล้องกัน และดังนั้นเขาจึงเห็นว่าข้อมูลในวิกิพีเดียไม่ถูกต้องและเลือกที่จะมองว่าข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไปในวิกิพีเดียผิด ดังนั้นจากปัญหานี้จึงทำให้เห็นว่าลดทอนนิยมแบบใหม่ที่วางอยู่บนฐานของการมีความรับผิดชอบทางญาณวิทยามีปัญหาที่แก้ได้เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ของความสอดคล้องกันของคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียจากแหล่งอื่น ๆ

4.3 ข้อเสนอใหม่: วิกิพีเดียสามารถถูกให้เหตุผลสนับสนุนได้ทั้งลดทอนนิยมและปฏิเสธลดทอนนิยม

ผู้เขียนเห็นว่าคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียสามารถที่จะถูกให้เหตุผลได้ทั้งแนวทางลดทอนนิยม และแนวทางปฏิเสธลดทอนนิยม ซึ่งสามารถพิจารณาทั้งสองแนวทางได้ดังที่จะอธิบายดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 เราสามารถใช้เกณฑ์ลดทอนนิยมได้ก็ต่อเมื่อเราพอมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ บ้าง เพราะการมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เป็นเหตุผลที่ดี (good reason) ที่จะทำให้เราไม่ยอมรับคำบอกเล่านั้นก่อนทันที เพราะอย่างน้อยที่สุดความทรงจำเกี่ยวกับการจำได้ว่าเราเคยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้จะชวนเรานำเอาคำบอกเล่านี้ไปตรวจสอบกับแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ที่มีมากกว่าความเชื่อดั้งเดิมที่เรามีอยู่ ยกตัวอย่างเช่น วิชัชเคยเรียนฟิสิกส์สมัยใหม่มาและในวิชาฟิสิกส์สมัยใหม่ก็อธิบายว่าสสารสามารถประพฤติตัวได้เป็นทั้งคลื่นและอนุภาค นั่นคือเป็นได้ทั้งมวลสารและพลังงาน เรียกว่าทวิภาวะของคลื่นและอนุภาค สมมติว่าเมื่อเวลาผ่านไปหลายปีทำให้วิชัชมีความทรงจำที่เลือนลางเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่เขาก็จำได้ว่าเขาเคยเรียนเรื่องนี้มาและทราบว่สสารสามารถประพฤติตัวได้เป็นแบบทวิภาวะเพียงแต่ว่าเขาจำไม่ได้ว่ามันเป็นอะไรได้บ้างภายใต้ทวิภาวะนี้ วันหนึ่งเขาอยากทราบว่ามันมีอะไรบ้างวิชัชจึงเข้าไปค้นหาในวิกิพีเดียและพบว่าวิกิพีเดียอธิบายว่า “สสารสามารถประพฤติตัวได้เป็นทั้งคลื่นและอนุภาค” วิชัชจึงเลือกเชื่อข้อมูลในวิกิพีเดีย โดยการเชื่อของเขานั้นมาจากการเรียนวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับฟิสิกส์สมัยใหม่อันทำให้เขาพอจะสามารถหวนรำลึกและอนุมานถึงกันได้พอสมควร สมเหตุสมผลในการเลือกเชื่อและยอมรับข้อมูลที่ปรากฏในวิกิพีเดียนี้ คำถามก็คือ การเสนอเช่นนี้แตกต่างไปจากข้อเสนอเกี่ยวกับการลดทอนคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียไปยังแหล่งความเชื่อดั้งเดิมของเราที่มีอยู่ตามที่ Tollefsen (2009) ให้ไว้หรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าข้อเสนอนี้แตกต่างไปจากข้อเสนอของ Tollefsen (2009) ทั้งนี้ก็เพราะว่าผู้เขียนเพิ่มข้อความสำคัญอย่างหนึ่งเข้าไปโดยปริยาย นั่นคือ เราสามารถลดทอนคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียไปยังความเชื่อดั้งเดิมของเรา

ที่มาก่อนหน้านี้ได้ แต่เราจะต้องมั่นใจว่าความเชื่อดั้งเดิมของเราที่มีมาก่อนหน้านั้นเป็นความเชื่อที่ถูกสร้างขึ้นอย่าง “น่าเชื่อถือ” เช่น มาจากแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ที่น่าเชื่อถือ หรือมีกระบวนการที่น่าเชื่อถือ (processes reliabilism) อย่างเช่นในตัวอย่างที่ผู้เขียนให้ไว้ นั่น ก็เป็น การมีความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถือ กล่าวคือ วิชาชีพมีความเชื่อดั้งเดิมซึ่งถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถือมาก่อนที่จะได้รับคำบอกเล่าจากวิกิพีเดีย ความน่าเชื่อถือนั้นมาจาก คำบอกเล่าของอาจารย์ผู้สอนในวิชาฟิสิกส์สมัยใหม่ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความเชื่อที่มีเหตุอันควรให้เชื่อ และไปสู่การมีความเชื่อที่จริงในที่สุด นอกจากนี้วิชาชีพยังสามารถอนุมานความเชื่อดั้งเดิมซึ่งเขามีอยู่ และได้มาจากการเรียนฟิสิกส์สมัยใหม่ ให้เข้ากันกับวิชาอื่น ๆ เช่น ฟิสิกส์ทั่วไป หรือ กลศาสตร์คลาสสิก ซึ่งจำเป็นต้องการทำความเข้าใจวิชาฟิสิกส์สมัยใหม่ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อดั้งเดิมที่วิชาชีพมีอยู่ถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถือ และแตกต่างจากความเชื่อดั้งเดิมอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถือ

ดังนั้นเราจึงสามารถลดทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดียไปยัง แหล่งความเชื่ออื่น ๆ อย่างเช่นความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาก่อนหน้า ซึ่งแตกต่างจากที่ Tollefsen (2009) เสนอไว้ตรงที่ว่า ผู้เขียนได้เพิ่มเกณฑ์การได้มาซึ่งความเชื่อดั้งเดิมที่ได้มาอย่าง น่าเชื่อถือ อันประกอบขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่ถือได้ว่าเป็นไปสูการมีความเชื่อที่จริง ด้วย เหตุนี้แม้ผู้เขียนจะไม่เห็นด้วยกับข้อเสนองของ Tollefsen (2009) เกี่ยวกับการลดทอนคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียไปยังความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาก่อนก็ตาม แต่เราก็ไม่ควรทิ้งไปเลย⁶ เพราะบางที่

⁶ กระนั้นก็ตามอาจมีข้อโต้แย้งว่า ความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาก่อนหน้าควรจะเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถืออยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบายเพิ่มเติมในเกณฑ์ของความน่าเชื่อถือเพื่อบอกปิด ข้อเสนองของ Tollefsen (2009) ที่ไม่ได้ให้เกณฑ์ความน่าเชื่อถือ เพราะเราอาจตีความว่าเขาหมายถึงทุก ๆ ความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกสร้างขึ้นมีนัยของความน่าเชื่อถืออยู่แล้ว เป็นไปไม่ได้ที่ความเชื่อดั้งเดิมจะถูกสร้างขึ้น อย่างไม่มีเหตุผลสนับสนุนและมีเหตุอันควรให้เชื่อ แต่ผู้เขียนเห็นว่าความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาก่อนหน้านั้นมีทั้ง ความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถือและอย่างไม่น่าเชื่อถือ ความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกสร้างขึ้นอย่าง ไม่น่าเชื่อถือเช่นการที่เราได้รับการบอกเล่าจากหมอดูที่อ้างว่าตนเป็นผู้มีคุณวิเศษที่สามารถบอกกล่าวเรื่องราวต่าง ๆ ได้ หรือการได้รับคำบอกเล่ามาอย่างผิด ๆ แต่ถูกอธิบายเชื่อมโยงอย่างมีเหตุผลกับความเชื่ออื่น ๆ ที่มี ทั้งถูกและผิดปะปนกันไป ซึ่งท้ายที่สุดก็เป็นความเชื่อที่ผิดอยู่ดี ดังนั้นความเชื่อดั้งเดิมจึงมีทั้งความเชื่อดั้งเดิม ที่ถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถือและอย่างไม่น่าเชื่อถือ และความเชื่อดั้งเดิมที่จะเป็นแหล่งความรู้ที่จะต้องถูกสร้าง ขึ้นอย่างน่าเชื่อถือนั่นเอง อย่างไรก็ตามอาจประสบปัญหาว่าผู้เขียนกำลังปฏิเสธความเชื่ออื่น ๆ หรือไม่ เช่น ปรัชญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์? คำตอบคือ ไม่ใช่ แต่ผู้เขียนกำลังยกตัวอย่างว่า ความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมจะต้องถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถือ และดูเหมือนว่าแนวโน้มของความน่าเชื่อถือจะต้อง ไม่ใช่การพิจารณาภายใน แต่จะต้องเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้และตรวจสอบร่วมกันได้ แม้ว่าจะมาจากภูมิปัญญาอื่นที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ก็ถือว่าถูกสร้างขึ้นอย่างน่าเชื่อถือได้ ถ้าภูมิปัญญานั้นสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของ การสร้างความเชื่อของภูมิปัญญานั้นได้

ความเชื่อดั้งเดิมที่เราได้รับมาอย่างน่าเชื่อถือก็เป็นเหตุอันควรให้เชื่อในการลดทอนคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียมาตรวจสอบกับแหล่งความเชื่อดั้งเดิมที่เราได้มาก่อนได้ กระนั้นก็ตามข้อเสนอของผู้เขียนอาจจะถูกถามต่อไปว่า การลดทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากวิกิพีเดียไปยังแหล่งความเชื่อดั้งเดิมที่เราได้มาก่อนหน้านั้นเพียงพอหรือไม่ เพราะวิกิพีเดียมีข้อมูลมากมาย แต่ความเชื่อดั้งเดิมของเรามีน้อยกว่าที่ปรากฏในวิกิพีเดีย ซึ่งจะทำให้การลดทอนคำบอกเล่าของวิกิพีเดียที่มีอยู่มากมายไปยังแหล่งความเชื่อดั้งเดิมที่เราได้มาก่อนหน้านั้น ผู้เขียนเห็นว่าการอาศัยเพียงแต่ความเชื่อดั้งเดิมของเราที่มีมาก่อนหน้านั้นเพียงพอแน่นอน และดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องอาศัยแหล่งความเชื่ออื่น ๆ เข้ามาพิจารณาคำบอกเล่าของวิกิพีเดียด้วย เช่น สารานุกรมที่น่าเชื่อถือ หนังสือ และแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ที่เราสามารถหาได้และมีเหตุอันควรให้เชื่อที่น่าเชื่อถือ ดังนั้นการอาศัยเกณฑ์ลดทอนนิยมจึงสามารถลดทอนคำบอกเล่าของวิกิพีเดียไปยังแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ที่มีอยู่ได้ คำถามที่น่าสนใจก็คือว่า ถ้าเราลดทอนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากวิกิพีเดียไปยังแหล่งความเชื่ออื่น ๆ โดยไม่เคยรู้จักข้อมูลนั้น ๆ ในวิกิพีเดีย เราจะทราบได้อย่างไรหรือจะแน่ใจได้อย่างไรว่าแหล่งความเชื่ออื่น ๆ นั้นมีความน่าเชื่อถือหรือมีความเชื่อที่น่าไปสู่การมีความเชื่อที่จริง จากคำถามนี้ อติสร กรอบกระจก (2558) เสนอเอาไว้ว่าเราต้องพิจารณาโดยการลดทอนไปยังแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ที่หลากหลายกว่าแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงอย่างเดียวและต้องอาศัยความรับผิดชอบทางญาณวิทยา พร้อมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องกันของแหล่งข้อมูลดังที่ได้อธิบายไปแล้ว อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่าข้อเสนอดังกล่าวอาจเกิดปัญหาดังที่ได้แสดงเอาไว้ในรูปที่ 1 คำถามคือเราจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร ซึ่งจากคำถามนี้ก็นำไปสู่ข้อเสนอดังที่จะนำเสนอต่อไปในแนวทางที่ 2 นั่นคืออาศัยการให้เหตุผลสนับสนุนแบบปฏิเสธลดทอนนิยม

แนวทางที่ 2 เราสามารถให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางปฏิเสธลดทอนนิยมได้ในกรณีที่คำบอกเล่าจากวิกิพีเดียในหัวข้อหนึ่ง ๆ ซึ่งเราไม่มีความรู้พื้นฐานดั้งเดิมในหัวข้อนั้น ๆ มาก่อน ทั้งนี้ก็เพราะว่าเมื่อใดก็ตามที่เราไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน แต่เราสนใจที่จะทำความเข้าใจและศึกษาค้นคว้าผ่านวิกิพีเดีย ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะยอมรับคำบอกเล่านั้นได้จนกว่าจะมีดีพิตเตอร์มาทำลายความเชื่อนั้นให้เราได้รับความเชื่อใหม่ ยกตัวอย่างเช่นผู้เขียนไม่เคยทราบเกี่ยวกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิกเลย เพราะไม่เคยเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์มาก่อน จึงเข้าไปค้นหาคำอธิบายในวิกิพีเดียและพบว่าวิกิพีเดียได้อธิบายว่าเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกเป็นวิธีการทางเศรษฐศาสตร์โดยมุ่งเน้นไปที่ การกำหนดสินค้าผลผลิต และการกระจายรายได้ในตลาดผ่านอุปสงค์และอุปทาน (Wikipedia, 2020) เนื่องจากผู้เขียนไม่เคยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อนจึงรับว่านี่คือคำอธิบายที่พอจะยอมรับได้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก คำถามคือ การยอมรับเช่นนี้เป็นเหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าที่มา

จากวิกิพีเดียได้หรือไม่ เพราะเราเองก็ไม่อาจทราบได้ว่าคำอธิบายดังกล่าวจะทำให้เรามีความเชื่อที่จริงในเรื่องนี้หรือความเชื่อที่มีเหตุผลควรให้เชื่อในเรื่องนี้ได้หรือไม่ เพราะการถ่ายทอดคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจะต้องนำไปสู่การที่ผู้รับคำบอกเล่านั้นมีเหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่านั้นด้วย แต่ดูเหมือนว่าคำบอกเล่านี้ไม่มีเหตุผลอื่นใดสนับสนุนเลย แต่ทำไมเราจึงยอมรับได้บนฐานของปฏิเสธลตทอนนิยม ผู้เขียนเห็นว่าคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียแม้จะถูกหรือผิดเราก็สามารถยอมรับได้ ถ้าเราไม่อาจที่จะตรวจสอบกับแหล่งความเชื่ออื่น ๆ ได้ทันที และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเราไม่เคยมีความรู้กับเรื่องนี้มาก่อน การปฏิเสธไปเลยจึงไม่อาจทำได้ เพราะถ้าสมมติว่ามันเป็นความเชื่อที่จริงและถูกต้องแต่เราปฏิเสธมันโดยทันทีก็เท่ากับเราไม่มีเหตุผลรองรับในการปฏิเสธเช่นกัน ดังนั้นทางที่เป็นไปได้คือการยอมรับไว้ก่อนจนกว่าจะมีดีฟิตเตอร์มาทำลายการยอมรับในความเชื่อที่มาจากวิกิพีเดียในเรื่องนั้น ๆ เนื่องจากดีฟิตเตอร์มี 2 ประเภทตามที่ Lackey (2011) อธิบายเอาไว้ นั่นคือดีฟิตเตอร์เชิงจิตวิทยา และดีฟิตเตอร์เชิงกฎเกณฑ์ คำถามคือการมีดีฟิตเตอร์แบบใดจึงเพียงพอที่จะพิจารณาคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียในกรณีนี้ได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้นรูปที่ 1 การพิจารณาคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากวิกิพีเดียสามารถพิจารณาให้เหตุผลสนับสนุนได้โดยอาศัยแนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบปฏิเสธลตทอนนิยมได้ เหตุที่ผู้เขียนเห็นว่า การอาศัยแนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากวิกิพีเดียก็เพราะว่า ในกรณีที่เกิดขึ้นดังรูปที่ 1 เราจำเป็นที่จะต้องยอมรับคำบอกเล่านั้นได้เลย เนื่องจากไม่อาจทราบได้ว่าเป็นคำบอกเล่าที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ประกอบกับการไม่มีความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาก่อนเกี่ยวกับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากวิกิพีเดียในเรื่องนั้น ๆ และเหตุนี้เองจึงทำให้เราสามารถพิจารณาได้ด้วยว่าเราไม่อาจอาศัยแนวทางของปฏิเสธลตทอนนิยมที่จะนำเอาดีฟิตเตอร์เชิงจิตวิทยามาใช้ได้ เนื่องจากดีฟิตเตอร์เชิงจิตวิทยาอาศัยลักษณะที่เป็นความสงสัยหรือความเชื่อที่ผู้รับข้อมูลคนนั้น ๆ มีอยู่ แต่ในสถานการณ์ดังรูปที่ 1 นั้นผู้รับข้อมูลจากวิกิพีเดียไม่อาจมีข้อสงสัยหรือความเชื่อที่มีอยู่โดยตัวเขาเองในการตรวจสอบกับปัญหาที่อาจเกิดในรูปที่ 1 เพราะผู้เขียนเห็นว่า การไม่เคยทราบมาก่อนเกี่ยวกับเรื่องนั้นบ้าง ไม่อาจทำให้ผู้รับข้อมูลหนึ่ง ๆ มีความสงสัยและความเชื่อที่คิดว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นน่าสงสัยและไม่น่าเชื่อถือ แต่ในทางกลับกันจะทำให้คน ๆ นั้นรับเอาข้อมูลนั้น ๆ โดยทันที และไม่อาจตั้งข้อสงสัยที่จะทำให้เกิดดีฟิตเตอร์ขึ้นมาได้โดยตัวเขาเอง ลองสมมติว่านายเอไม่เคยมีความรู้เกี่ยวกับการแผ่รังสีของวัตถุดำเพราะไม่เคยเรียนและอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับวิชาฟิสิกส์มาก่อน นายเอจึงเปิดเข้าไปอ่านเนื้อหาของ การแผ่รังสีของวัตถุดำในวิกิพีเดีย และเข้าใจว่าการแผ่รังสีของวัตถุดำเป็นไปในลักษณะใด และจึงนำเอาไปอธิบายให้กับเพื่อนเพื่อให้เขาได้รับฟังอีกครั้ง นั้นหมายความว่านายเอได้รับคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากวิกิพีเดียและยอมรับคำบอกเล่า

นั้นเรียบร้อยแล้ว และในกรณีเช่นนี้นายเอกก็ไม่มีข้อสงสัยหรือความเชื่ออื่น ๆ ในการที่จะพิจารณาว่าคำบอกเล่าดังกล่าวเป็นเท็จหรือถูกสร้างขึ้นมาอย่างไม่น่าเชื่อถือก็ตามแนวทางของดีพีดีเตอร์เชิงจิตวิทยา เมื่อเป็นเช่นนี้ แนวทางที่พอจะยอมรับได้คือปฏิเสธลดทอนนิยมโดยอาศัยดีพีดีเตอร์เชิงกฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น กล่าวคือถ้าเราไม่แน่ใจในข้อมูลที่ปรากฏในวิกิพีเดียและเล็งปัญหาลดทอนนิยมที่อาจจะนำไปสู่การได้รับข้อมูลที่ผิดดังรูปที่ 1 เราจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยดีพีดีเตอร์เชิงกฎเกณฑ์ในการยอมรับคำบอกเล่านั้น ๆ จากวิกิพีเดียเพราะดีพีดีเตอร์เชิงกฎเกณฑ์อธิบายว่าผู้รับข้อมูลจำเป็นที่จะต้องมีข้อสงสัยหรือความเชื่อที่ควรจะมีเพื่อค้นหาหลักฐานที่พอจะหาได้สำหรับการเลือกเชื่อและยืนยันข้อความที่ปรากฏในวิกิพีเดีย ปัญหาคือถ้าข้อมูลในวิกิพีเดียถูกต้องแต่เราไม่ทราบมาก่อนแล้วจึงใช้ดีพีดีเตอร์เชิงกฎเกณฑ์ซึ่งจะต้องทำหน้าที่โดยอาศัยความสงสัยหรือความเชื่อที่ผู้รับข้อมูลนั้นควรจะมีจะนำไปสู่การเกิดปัญหาที่อาจจะทำให้เราปฏิเสธข้อมูลที่ถูกต้องในวิกิพีเดียได้หรือไม่ เพราะบางครั้งข้อมูลของการมีดีพีดีเตอร์อาจจะผิด ผู้เขียนเห็นว่าการมีดีพีดีเตอร์ซ้อนดีพีดีเตอร์ตามที่ Lackey (2011, p. 74) อธิบายเอาไว้ในตัวอย่างเรื่องแมว bobcat และจากตัวอย่างดังกล่าวก็จะทำให้เราจำเป็นต้องหาดีพีดีเตอร์ซ้อนดีพีดีเตอร์ให้ได้ และดีพีดีเตอร์ที่สองจะต้องตรงข้ามกับดีพีดีเตอร์แรกและมีความสอดคล้องกับคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียที่เรายอมรับตั้งแต่ต้นจึงจะทำให้เราสามารถก้าวข้ามปัญหาดังรูปที่ 1 ได้ ซึ่งความเชื่อดังเดิมนั้นเป็นความเชื่อที่ยังไม่ได้รับการตรวจสอบเท่าที่ควร แต่เราก็จำเป็นต้องอาศัยความเชื่อดังเดิมในฐานะความเชื่อพื้นฐานในการตรวจสอบคำบอกเล่า แล้วอาศัยดีพีดีเตอร์เชิงจิตวิทยามาตรวจสอบ ซึ่งการมีดีพีดีเตอร์เชิงจิตวิทยาเสมือนหนึ่งการมีความรับผิดชอบที่จะตรวจสอบทั้งความเชื่อดังเดิมและคำบอกเล่าพร้อม ๆ กัน

5. บทสรุป

บทความนี้มุ่งเสนอว่าวิกิพีเดียเป็นแหล่งที่มาของความรู้ตามแนวทางคำบอกเล่าของประจักษ์พยาน (Testimony) ที่เราไม่จำเป็นต้องอาศัยว่าประจักษ์พยานเป็นใคร นั่นคือไม่ต้องสนใจว่าความเชื่อพื้นฐานของผู้เขียนวิกิพีเดียเป็นอย่างไร จากการศึกษาที่ผ่านมานักปรัชญาที่ศึกษาเกี่ยวกับวิกิพีเดียได้อาศัยเอาทฤษฎีเกี่ยวกับการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของประจักษ์พยานในกรณีของวิกิพีเดีย สามารถแบ่งนักปรัชญาเหล่านั้นได้ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเห็นว่าวิกิพีเดียไม่สามารถให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ กลุ่มที่สองเห็นว่าวิกิพีเดียสามารถให้เหตุผลสนับสนุนตามแนวทางของคำบอกเล่าของประจักษ์พยานได้ จากการประเมินการให้เหตุผลทั้งสองกลุ่มพบว่า กลุ่มแรกให้เหตุผลว่าเราไม่ทราบว่าใครเขียนวิกิพีเดีย จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าวิกิพีเดียสามารถให้เหตุผลสนับสนุนได้ทั้งลดทอนนิยม

และปฏิเสธลดทอนนิยม ผู้เขียนเสนอว่า แม้ว่าเราจะไม่ทราบผู้เขียนวิกิพีเดียก็ตาม แต่ก็ยังทำให้เราสามารถเชื่อถือกระบวนการผลิตบทความในวิกิพีเดียได้อยู่ ส่วนกลุ่มที่สองเสนอว่า วิกิพีเดียสามารถถูกให้เหตุผลสนับสนุนได้ทั้งแบบลดทอนนิยม และลดทอนนิยมแบบใหม่ กระนั้นก็ตามทั้งสองแบบนี้ผู้เขียนเห็นว่าประสบกับปัญหาตามมาทั้งคู่ เพราะมีความไม่ชัดเจนในการให้เหตุผลสนับสนุน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอใหม่ว่า วิกิพีเดียสามารถให้เหตุผลสนับสนุนได้ทั้งแนวทางลดทอนนิยมและปฏิเสธลดทอนนิยมอย่างมีเงื่อนไข สำหรับเกณฑ์ลดทอนนิยมเราสามารถใช้ได้ก็ต่อเมื่อเราพอมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ บ้าง เพราะการมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เป็นเหตุผลที่ดี (good reason) ที่จะทำให้เราไม่ยอมรับคำบอกเล่านั้นก่อนทันที ส่วนเกณฑ์ปฏิเสธลดทอนนิยมนั้นจะใช้ได้ในกรณีที่คำบอกเล่าจากวิกิพีเดียในหัวข้อหนึ่ง ๆ ซึ่งเราไม่มีความรู้พื้นฐานดั้งเดิมในหัวข้อนั้น ๆ มาก่อน ทั้งนี้ก็เพราะว่าเมื่อใดก็ตามที่เราไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน แต่เราสนใจที่จะทำความเข้าใจและศึกษาค้นคว้าผ่านวิกิพีเดีย ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะยอมรับคำบอกเล่านั้นได้ จนกว่าจะมีดีฟิตเตอร์มาทำลายความเชื่อนั้นให้เราได้รับความเชื่อใหม่ ผู้เขียนได้ให้เหตุผลสนับสนุนว่าดีฟิตเตอร์ที่จำเป็นก็คือดีฟิตเตอร์เชิงกฎเกณฑ์ที่แต่ละคนจำเป็นต้องมี

เอกสารอ้างอิง/References

- อดิสร กรอบกระจก. (2558). การประเมินค่าทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี ปิยปัญญาวงศ์. (2547). มโนทัศน์เรื่องเหตุการณ์อัศจรรย์ของเดวิด ฮูม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adler, J. E. (1994). Testimony, trust, knowing. *The Journal of Philosophy*, 91(5), 264-275.
- Burge, T. (1993). Content preservation. *The Philosophical Review*, 102(4), 457-488.
- Fallis, D. (2008). Toward an epistemology of Wikipedia. *Journal of the American Society for Information science and Technology*, 59(10), 1662-1674.
- Foley, R. (1994). Egoism in Epistemology. In F. Schmitt (Ed.), *Socializing Epistemology: The Social Dimensions of Knowledge* (pp. 53-73). Rowman and Littlefield.
- Fricker, E. (1995). Telling and Tusting: Reductionism and Aanti-Reductionism in the Epistemology of Testimony. *Mind*, 104, 393-414.
- Frost-Arnold, K. (2019). Wikipedia. In D. Coady & J. Chase (Eds.), *The Routledge Handbook of Applied Epistemology* (pp. 28-40). Routledge.
- Giles, J. (2005). Internet encyclopaedias go head to head. *Nature*, 438, 900-901.
- Gelfert, A. (2014). *A Critical Introduction to Testimony*. Bloomsbury.
- Goldman, A. I. (1999). *Knowledge in A Social World*. Oxford University Press.
- Hume, D. (1748/1977). *An Enquiry Concerning Human Understanding*. Hackett Publishing.
- Jankowski-Lorek, M., Ostrowski, L., Turek, P., & Wierzbicki, A. (2013). Modeling wikipedia admin elections using multidimensional behavioral social networks. *Social Network Analysis and Mining*, 3(4), 787-801.
- Lackey, J. (2006a). Introduction. In J. Lackey & E. Sosa (Eds.), *The Epistemology of Testimony* (pp. 1-24). Clarendon Press.
- Lackey, J. (2006b). Knowing from Testimony. *Philosophy Compass*, 1(5), 432-448.
- Lackey, J. (2011). Testimony: Acquiring Knowledge from Others. In A. Goldman & D. Whitcomb (Eds.), *Social Epistemology: Essential Readings* (pp. 71 – 91). Oxford University Press.
- Magnus, P. D. (2009). On Trusting Wikipedia. *Episteme*, 6(1), 74-90.
- Tollefsen, D. P. (2007). Group testimony. *Social Epistemology*, 21(3), 299-311.
- Tollefsen, D. P. (2009). Wikipedia and the Epistemology of Testimony. *Episteme*, 6(1), 8-24.

- Weiner, M. (2003). Accepting testimony. *The Philosophical Quarterly*, 53(211), 256-264.
- Wray, K. B. (2009). The epistemic cultures of science and Wikipedia: A comparison. *Episteme*, 6(1), 38-51.
- Xiao, L., & Askin, N. (2012). Wikipedia for academic publishing: advantages and challenges. *Online Information Review*, 36(3), 359-373.